

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Odhad výše daňových úniků u osob samostatně
výdělečně činných**

Lucie Kovandová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra obchodu a financí

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Lucie Kovandová

Podnikání a administrativa

Název práce

Odhad výše daňových úniků u osob samostatně výdělečně činných

Název anglicky

Self-Employed Persons Tax Evasion Amount Estimation

Cíle práce

Diplomová práce se zabývá problematikou daňových úniků u daních z příjmů osob samostatně výdělečně činných. Hlavním cílem diplomové práce je vyčíslit daňový únik u osob samostatně výdělečně činných.

Pro splnění hlavního cíle je nutné naplnění dílčích cílů:

1. Srovnání daňového zatížení zaměstnance a OSVČ
2. Nalézt možné způsoby odhadu daňových úniků OSVČ
3. Vyčíslení daňových úniků OSVČ

Metodika

V první části diplomové práce je zpracována literární rešerše na základě studia odborné literatury, vědeckých publikací, právních předpisů a internetových zdrojů. Je zde zpracován náhled na teorii daní a daňovou soustavu České republiky s důrazem na daň z příjmů fyzických osob.

Vlastní práce porovnává daňové zatížení zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné, jak z pohledu daně z příjmů fyzických osob, tak i zatížení zdravotním a sociálním pojištěním. Návržná část se zabývá aspektem odhadu daňových úniků. V druhé, analytické části práce je uvedeno praktické srovnání daňového zatížení osob, které daní své příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků oproti osobám samostatně výdělečně činným. Právě ze srovnání modelových příkladů, kdy bude brán zřetel na průměrnou mzdu zaměstnanců a medián příjmu, který aplikujeme na OSVČ, bude vyčíslen odhad daňového úniku osob samostatně výdělečně činných v ČR.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Daňový systém ČR, daň z příjmu fyzických osob, sazba daně, plátce, předmět daně, daňový únik, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná.

Doporučené zdroje informací

- BRYCHTA, I.; MACHÁČEK I.; PILAŘOVÁ I. Meritum Daň z příjmů 2013. 10. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7357-995-1.
- DOBEŠOVÁ K. Daňové tabulky a změny ve zdaňování příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v roce 2007. 1. vydání. Praha: Pragoeduca, 2007. ISBN 978-80-7310-027-8.
- DUŠEK, Jiří. Daň z příjmu 2014: přehledy, daňové a účetní tabulky. 9. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2014. ISBN 978-80-247-8969-9.
- KOBÍK, Jaroslav, KOHOUTKOVÁ, Alena, Daňový řád s komentářem 2013, 2. vydání, ? : ANAG, 2013, ISBN 978-80-7263-769-0.
- KUBÁTOVÁ, K.; VÍTEK, L., Daňová politika, teorie a praxe. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1997, ISBN 978-80-8596-323-6.
- MACHÁČEK, Ivan. Daň z příjmu fyzických osob 2010: praktická příručka k daňové optimalizaci. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-188-8.
- PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance úvod do problematiky. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.
- VALOUCH, P. Daňové tipy (a triky) pro fyzické osoby 2009. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3332-6.
- VANČUROVÁ, Alena: Daňový systém ČR 2010. Desáté aktualizované vydání, Praha:1.VOX a.s. nakladatelství, 2010, ISBN 978-80-86324-86-9.
- ZATLOUKAL, T. Daňová kontrola v širších souvislostech. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-366-0.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Lukáš Moravec, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2015

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Odhad výše daňových úniků u osob samostatně výdělečně činných" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor(ka) uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil(a) autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. března 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lukášovi Moravcovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky při tvorbě této práce.

Odhad výše úniků u osob samostatně výdělečně činných

Estimate of the amount of tax evasion of self-employed person

Souhrn

Diplomová práce se zabývá tématem daně z příjmů a fyzických osob se zaměřením na zaměstnance a OSVČ. Cílem práce je odhadnout daňový únik OSVČ za rok 2014. Toho je dosaženo porovnáním skutečného základu daně OSVČ za rok 2013, z něhož je získána průměrná hodnota a základu daně OSVČ vyčíslený jako medián příjmu zaměstnanců za rok 2014. Pro oba základy daně je vyčíslena daňová povinnost k dani z příjmů i k zdravotnímu a sociálnímu pojištění. Rozdíly v odvodech z odlišných daňových a vyměřovacích základů jsou daňové úniky. Zároveň je v práci proveden výpočet pojistného na zdravotní a sociální pojištění OSVČ i zaměstnanců a porovnáno čerpání dávek ze zdravotního a sociálního pojištění.

Summary

This thesis deals with the income tax and individuals focused on employees and self-employed. The aim is to estimate the self-employed tax evasion for the year 2014. This is achieved by comparing the actual tax base for the self-employed in 2013, which is obtained from the average value and the tax base self quantified as the median income of employees for the year 2014. For both the tax base is calculated tax liability income tax as well as health and social insurance. Differences in tax payments of different tax assessment bases and tax evasion. It is the work of a calculation of premiums for health insurance and social security and self-employed workers and compared draw benefits from health and social insurance.

Klíčová slova: Daňový systém ČR, daň z příjmu fyzických osob, sazba daně, plátce, předmět daně, zákon o daních z příjmu, daňový únik, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná, závislá činnost.

Keywords: Taxation system of Czech Republic, tax on personal income, tax rate, tax payer, subject to tax, law on income tax, tax evasion, employee, self-employed person.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Slevy na dani podle § 35ba odst. 1 ZDP	37
Tabulka 2 Výše uplatňovaných odčitatelných položek 2013	48
Tabulka 3 Průměrná výše odčitatelných položek na jedno daňové přiznání	48
Tabulka 4 Vývoj mediánu mezd v Kč v letech 2010 - 2014	54
Tabulka 5 Počet zaměstnanců a OSVČ	55
Tabulka 6 Reálný průměrný základ daně OSVČ v Kč	55
Tabulka 7 Výpočet měsíční zálohy na daň a čisté mzdy jednotlivých skupin poplatníků v Kč	57
Tabulka 8 Roční zúčtování daně zaměstnance v Kč	58
Tabulka 9 Roční zúčtování daně OSVČ podle reálného průměrného ZD v Kč	59
Tabulka 10 Roční zúčtování daně z příjmů OSVČ s přeneseným příjmem zaměstnanců ve výši mediánu za rok 2014 v Kč	60
Tabulka 11 Zdravotní pojištění zaměstnance v Kč	62
Tabulka 12 Výše pojistného na ZP OSVČ - reálný ZD v Kč	62
Tabulka 13 Výše pojistného na ZP OSVČ – medián jako základ daně v Kč	63
Tabulka 14 Minimální platby na zdravotní pojištění zaměstnance a OSVČ v Kč	63
Tabulka 15 Výše měsíčního pojistného na ZP s mediánem příjmu zaměstnance a reálným základem daně OSVČ v Kč	64
Tabulka 16 Měsíční záloha na SP zaměstnance v Kč	65
Tabulka 17 Výše pojistného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti - průměrný reálný ZD v Kč	66
Tabulka 18 Výše pojistného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti - medián jako ZD v Kč	66
Tabulka 19 Výše pojistného na nemocenské pojištění - reálný ZD v Kč	67
Tabulka 20 Výše pojistného na nemocenské pojištění - medián jako daňový základ v Kč	67
Tabulka 21 Podpora v nezaměstnanosti – zaměstnanec v Kč	68
Tabulka 22 Podpora v nezaměstnanosti - OSVČ (průměrný reálný základ daně) v Kč	69
Tabulka 23 Podpora v nezaměstnanosti (základ daně = medián příjmu zaměstnance) v Kč	69

Tabulka 24 Redukční hranice	71
Tabulka 25 Výpočet denní dávky nemocenské – zaměstnanec v Kč.....	71
Tabulka 26 Výpočet denní dávky nemocenské - OSVČ s reálným ZD v Kč.....	71
Tabulka 27 Výpočet denní dávky nemocenské - OSVČ s ZD jako medián příjmu zaměstnance v Kč.....	71
Tabulka 28 Výpočet ošetřovaného zaměstnance v Kč	72
Tabulka 29 Výpočet peněžité pomoci v mateřství – zaměstnanec v Kč	73
Tabulka 30 Výpočet peněžité pomoci v mateřství - OSVČ s reálným VZ v Kč	73
Tabulka 31 Výpočet peněžité pomoci v mateřství - OSVČ s VZ jako medián příjmu zaměstnance v Kč.....	73
Tabulka 32 Počty OSVČ podle uplatňovaného výdajového paušálu v letech 2000 – 2013 v Kč	76
Tabulka 33 Rozdíl v daňové povinnosti podle rozdílného ZD v Kč.....	77
Tabulka 34 Vyčíslení daňového úniku ze zdravotního a sociální pojištění v Kč	78
Tabulka 35 Vyčíslení odhadu celkového daňového úniku OSVČ v České republice za rok 2014 v Kč.....	78

Seznam grafů

Graf 1 Vztah mezi efektivností a spravedlností.....	17
Graf 2 Poměr domácností bez dětí a s dětmi	50
Graf 3 Počet vyživovaných dětí v úplných rodinách	50
Graf 4 Vývoj průměrné měsíční mzdy	52
Graf 5 Četnost mezd zaměstnanců v roce 2009	53
Graf 6 Vývoj inkasa daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti 1993 - 2014 v mil. Kč	74
Graf 7 Vývoj inkasa daně z příjmů OSVČ 1993 – 2014 v mil. Kč.....	75

Seznam zkratek

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
MMF	Mezinárodní měnový fond
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
DzP	Daň z příjmů
FO	Fyzická osoba
DPH	Daň z přidané hodnoty
ZDP	Zákon o dani z příjmů
CP	Cenné papíry
ZČ	Závislá činnost
ČR	Česká republika
V.O.S.	Veřejná obchodní společnost
K.S.	Komanditní společnost
ZOM	Zákon o oceňování majetku
ČSÚ	Český statistický úřad
DVZ	Denní vyměřovací základ
VZ	Vyměřovací základ
TZ	Trestní zákoník
DAP	Daňové přiznání

Obsah

1.	Úvod	12
2.	Cíl a metodika	13
3.	Literární rešerše	15
3.1.	Charakteristika daní	15
3.2.	Daňové principy.....	15
3.3.	Klasifikace daní	17
3.4.	Daňový systém České republiky	20
3.4.1.	Přímé daně	20
3.4.2.	Nepřímé daně.....	24
3.5.	Daň z příjmů fyzických osob.....	25
3.6.	Příjmy ze závislé činnosti.....	27
3.6.1.	Stanovení základu daně u zaměstnanců	28
3.6.2.	Srážková daň.....	29
3.6.3.	Zálohová daň.....	29
3.6.4.	Roční zúčtování záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků a daňového zvýhodnění	29
3.6.5.	Solidární zvýšení daně.....	30
3.7.	Příjmy ze samostatné činnosti	30
3.7.1.	Stanovení základu daně u OSVČ	30
3.7.2.	Vedení účetnictví a daňové evidence	32
3.8.	Příjmy z kapitálového majetku	33
3.9.	Příjmy z nájmu.....	33
3.10.	Ostatní příjmy	33
3.11.	Stanovení celkového základu daně	34
3.12.	Odčitatelné položky od základu daně	34
3.13.	Stanovení upraveného základu daně.....	36
3.14.	Slevy na dani a daňové zvýhodnění.....	36
3.15.	Zdravotní pojištění	38
3.15.1.	Zdravotní pojištění zaměstnance.....	39
3.15.2.	Zdravotní pojištění osoby samostatně výdělečně činné	40
3.16.	Sociální pojištění	41
3.16.1.	Sociální pojištění zaměstnance	42
3.16.2.	Sociální pojištění osoby samostatně výdělečně činné.....	43
3.17.	Daňové úniky.....	44
4.	Výpočty pro odhad daňového úniku OSVČ	47
4.1.	Charakteristika poplatníků a utvoření skupin pro účely této práce	47
4.2.	Vyčíslení daňové povinnosti OSVČ a zaměstnanců.....	51
4.2.1.	Daň z příjmů podle § 6 ZDP	56
4.2.2.	Daň z příjmů podle § 7 ZDP – průměrný reálný ZD	58
4.2.3.	Daň z příjmů podle § 7 ZDP – nový ZD rovný mediánu příjmu zaměstnance 60	
4.3.	Daňové zatížení zdravotním a sociálním pojištěním zaměstnanců a OSVČ	61
4.3.1.	Zdravotní pojištění	61
4.3.2.	Zdravotní pojištění zaměstnance.....	62
4.3.3.	Zdravotní pojištění OSVČ	62

4.3.4.	Srovnání čerpání zdravotního pojištění	63
4.3.5.	Sociální zabezpečení	64
4.3.6.	Sociální zabezpečení zaměstnance.....	65
4.3.7.	Sociální zabezpečení OSVČ	65
4.3.8.	Srovnání čerpání dávek ze sociálního zabezpečení	67
5.	Odhad daňového úniku OSVČ u daně z příjmů FO	74
6.	Diskuze a výsledky.....	80
7.	Závěr	82
8.	Seznam literatury.....	84
9.	Přílohy.....	89

1. Úvod

Na začátek je příhodné zmínit známý citát Benjamina Franklina: „Člověk má jisté jen dvě věci: smrt a daně.“ A aby také ne. Vždyť stát je systém, který potřebuje prostředky pro jeho udržování, zvelebování a rozšiřování. A tyto prostředky jsou získávány právě pomocí výběru daní. Z daní je hrazeno bezpečí celého státu, zdravotní péče, infrastruktura, vzdělávání obyvatel atd. Ze zdravotního pojištění je poskytována zdravotní péče, která je nepostradatelná pro všechny účastníky zdravotního pojištění v České republice. Ze sociálního pojištění je zase zajišťována určitá minimální životní úroveň lidí, kteří se ocitli v nepříjemné životní finanční situaci. Je logické, že pokud jsou finanční prostředky ze systému odčerpávány, je nutné je také odněkud získávat. Jednou z daní, která naplňuje státní rozpočet, je daň z příjmů fyzických osob.

Proti tomu se však každý jednotlivec snaží, aby jeho daňová povinnost byla co nejmenší a jeho disponibilní příjem byl tak vyšší. Někteří toho dosahují legální cestou - pomocí daňové optimalizace, kterou si snižují poplatníci výši daní pomocí výhod poskytnutým zákonodárstvím. A najdou se jistě i jedinci, kteří si ke snížení daňové povinnosti dopomáhají i nelegální cestou. Např. nepřiznají všechny své dosažené příjmy, uplatňují si výdaje nesouvisející přímo s jejich podnikáním apod. Obě tyto cesty jsou však daňový únik bez ohledu na to, zda ho bylo dosaženo legálně či ne. Daňové úniky se týkají spíše osob samostatně výdělečně činných, jelikož zaměstnanci nemají příliš možností, jak ovlivňovat jejich výslednou daňovou povinnost, protože tu jim vyčísluje a odvádí z jejich mzdy či platu zaměstnavatel.

Daňové úniky ale způsobují velké problémy při sestavování státního rozpočtu. Vláda se může snažit snižovat výdaje ze státního rozpočtu, aby snížila schodek, který v České republice vzniká, ale pro rozvoj země to není trvalé řešení. Pro rozvoj státu a zvýšení životní úrovně všech jeho obyvatel je proto důležité zamezit nelegálním daňovým únikům a hledat způsoby, jak zefektivnit vybírání daní. Jedním z hlavních daňových principů je daňová spravedlnost. Tento pojem je velmi diskutovaný. Ovšem základní daňová spravedlnost nepochybně spočívá v tom, že poplatník odvede do státního rozpočtu daň, kterou mu ukládá zákon.

2. Cíl a metodika

Diplomová práce se zabývá problematikou daňových úniků u daní z příjmů osob samostatně výdělečně činných. Hlavním cílem diplomové práce je vyčíslit odhad daňového úniku u osob samostatně výdělečně činných. Pro splnění hlavního cíle je nutné splnění dílčích cílů:

1. Srovnání daňového zatížení zaměstnance a OSVČ
2. Nalézt možné způsoby odhadu daňových úniků OSVČ
3. Vyčíslení daňových úniků OSVČ

V první části diplomové práce bude zpracována literární rešerše na základě studia odborné literatury, vědeckých publikací, právních předpisů a internetových zdrojů. Bude zde zpracován náhled na teorii daní a daňovou soustavu České republiky s důrazem na daň z příjmů fyzických osob. Literární rešerše se zaměří i na pojem daňový únik a uvede některé metody odhadu daňového úniku a již provedených studií.

Vlastní práce porovná daňové zatížení zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné, jak z pohledu daně z příjmů fyzických osob, tak i zatížení zdravotním a sociálním pojištěním. Návazná část se bude zabývat aspektem odhadu daňových úniků. V analytické části práce bude dále uvedeno praktické srovnání daňového zatížení osob, které daní své příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků oproti osobám samostatně výdělečně činným. Pro větší vypovídací schopnost bude daňová povinnost zaměstnanců i OSVČ kalkulována pro více skupin těchto poplatníků, kteří budou rozděleny podle počtu vyživovaných dětí. Právě ze srovnání modelových příkladů, kdy bude brán zřetel na průměrnou mzdu zaměstnanců a medián příjmu, který aplikujeme na OSVČ, vyčíslíme odhad daňového úniku osob samostatně výdělečně činných v ČR oproti reálnému základu daně OSVČ skutečně přiznanému v předchozím roce. Práce bude obsahovat komparaci čerpání dávek sociálního pojištění zaměstnanci a osobami samostatně výdělečně činnými. Celkový daňový únik v České republice bude odhadnut za rok 2014, některá data budou ale čerpána z roku 2013, jelikož za rok 2014 ještě nebudou k dispozici, kvůli termínu

podání daňových přiznání do 31.3.2015. Odhad bude proveden pomocí vyčíslení úniku modelového poplatníka – OSVČ a aplikace tohoto odhadu na celý základní soubor OSVČ.

3. Literární rešerše

3.1. Charakteristika daní

“Daň je povinná (nedobrovolná), pravidelně se opakující a zákonem stanovená platba – transfer od obyvatelstva a firem do veřejného rozpočtu” [1, str. 301].

Daň je neekvivalentní platba. To znamená, že za zaplacenou daň poplatník nedostane konkrétní plnění z veřejných rozpočtů. Jedná se o nenávratnou platbu.

Daně jsou nejvýznamnějšími příjmy státního rozpočtu (pokud započítáme i příjem ze sociálního pojištění, zajišťují 94-95 % příjmů státního rozpočtu). Největší podíl na daních tvoří daň z přidané hodnoty, spotřební daň a dále daň z příjmů právnických a fyzických osob [1, str. 167].

Funkce daní:

- fiskální (alokační) – daně jsou vybírání za účelem získání finančních prostředků na financování veřejných statků
- redistribuční – funkce daní zajišťující zmírnění nerovností mezi subjekty
- stabilizační – mají funkci automaticky vestavěného stabilizátoru [1, str. 350]

3.2. Daňové principy

„Daňové principy se vyvíjely podobně jako samotná daňová teorie a odrážely požadavky na daňovou soustavu v daném historickém období. Mezi daňové principy používané v současnosti patří princip efektivnosti, princip administrativní jednoduchosti, princip pružnosti a princip spravedlnosti“ [2, str. 80]. Jak sám autor zmiňuje, není možné splňovat všechny principy najednou, proto je nutné určit prioritní princip, který má přednost před ostatními [2, str. 80].

Správně nastavená daňová soustava má respektovat určité zásady – daňové principy. Daně by měly být spravedlivé a slušné. To znamená, že by měly odpovídat užítku

poplatníka ze zdanění a zároveň brát ohled na jeho příjem. Daňová spravedlnost je posuzována ze dvou pohledů – princip vertikální a horizontální spravedlnosti. Horizontální spravedlnost znamená, že příjem lidí na stejné úrovni je zdaněn stejnou měrou. Vertikální spravedlností se rozumí, že lidé s vyšším příjmem odvádí vyšší daně.

Je důležité vyvarovat se vzniku tzv. nadměrného daňového břemene. Daně nemají poplatníka dohnat k hledání méně zdaněných substitutů, neměly by ovlivňovat rozhodování ekonomických subjektů a také nesmějí omezovat pracovní úsilí či ochotu přijímat podnikatelské riziko. Toto vše je ošetřeno principem efektivnosti.

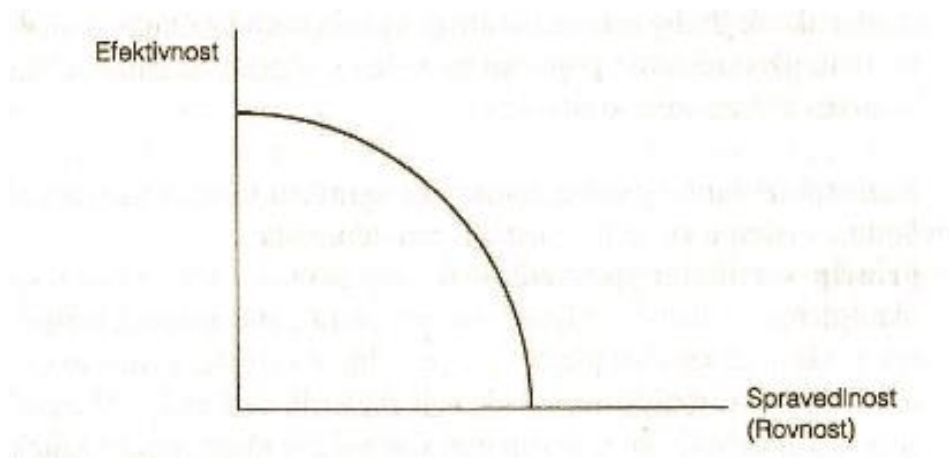
Zároveň náklady na správu a výběr daní by měly být co nejvíce minimalizovány, aby bylo co nejvíce vybraných prostředků použito pro své účely.

Daňový princip průhlednosti a perfektnosti je založen na tom, že je jasné, kdo a z čeho platí daň. Pokud jsou daňové zákony perfektní, brání jejich nedodržování a legálním kličkám, jak se dani vyhnout.

Daňové zákony musí být stabilní, platit delší dobu, aby daňoví poplatníci měli možnost plánovat, jak naloží se svými příjmy – jak je rozdělí na spotřebu a investice [1, str. 359 - 361].

Mezi principem spravedlnosti a efektivnosti vládne nesoulad v tom smyslu, že pokud jsou daně spravedlivé, nemusí být efektivní a naopak. Tento vztah vyjadřuje následující graf:

Graf 1 Vztah mezi efektivností a spravedlností

Zdroj: [1, str. 361]

3.3. Klasifikace daní

Daně můžeme třídit podle různých kritérií, např. podle subjektu daně, vztahu ke schopnosti platit daň, vazby na důchod poplatníka, sazby daně, vztahu mezi velikostí daně a velikostí základu daně a třídění daní podle hledisek OECD nebo MMF. Další členění lze provádět podle daňové pravomoci, rozpočtového určení daní, a zda daně ovlivňují ekonomické chování daňových subjektů či nikoliv.

Třídění lze provádět podle subjektu daně, na daně placené:

- fyzickou osobou – individuální daně, placené jednotlivcem
- právnickou osobou – firma, korporace
- splitting – daň platí fyzická osoba, ale její příjem je upraven, např. zprůměrován (manželský příjem, příjem domácnosti)

Daně dělíme podle vztahu ke schopnosti platit daň:

- daně osobní – adresná daň, která zohledňuje platební schopnost konkrétního poplatníka, daň závisí na jeho příjmu
- daně “in rem” – daň z věci, nerespektuje finanční situaci poplatníka, např. majetkové daně, spotřební daně

Podle vazby daně na důchod poplatníka daně, členíme daně na:

- přímé daně – placeny z příjmů poplatníka. Daně jsou nepřenosné na jiný daňový subjekt. Jedná se např. daň z příjmů, z majetku. Daňový poplatník a plátce daně jsou stejná osoba.
- nepřímé daně – daň platí plátce, ale finanční dopad má na poplatníka. Plátce zahrne daň do ceny svých výrobků, zboží, služeb, kterou zaplatí konečný spotřebitel.

Dle předmětu daně (objektu) třídíme daně na:

- důchodové daně – daně z příjmů, např. ze mzdy, zisku, úroků apod.
- spotřební daně – ty dále členíme na univerzální, např. DPH, prodejní daně, obrátové daně a na selektivní daně, které jsou uvaleny na vybrané zboží
- majetkové daně – zdaňují movitý nebo nemovitý majetek

Daně členíme podle použité sazby daně:

- daň s pevnou sazbou – výše daně je dána přesnou částkou
- daň s procentní sazbou – lineární, progresivní, degresivní

Podle vztahu mezi velikostí daně a velikostí základu daně, rozdělujeme daně na:

- daně bez vazby na základ daně – paušální daně

- specifické daně – sazba je stanovena zákonem na naturální jednotku (např. litr). Nazývají se tzv. jednotkové daně.
- daně ad valorem – základ daně je odvozený z ceny předmětu daně (např. clo, DPH) [1, str. 355 - 357]

Moderní členění daní dle OECD a MMF je prováděno na:

- důchodové daně, daně ze zisku a z kapitálových zisků
- dávky na sociální pojištění
- daně z objemu mezd nebo daně z pracovní síly u zaměstnavatele
- daně z majetku (i z nabývání majetku)
- daně ze zboží a služeb
- daně z používání zboží nebo z povolení užívat statky
- ostatní daně [3]

Podle daňové pravomoci dělíme daně na:

- daně státní – rozhoduje o nich parlament a vybírají se na území celého státu
- daně místní – jedná se místní poplatky, obecní či regionální daně

Daně můžeme třídit z hlediska rozpočtového určení daní:

- svěřené, neboli výlučné daně – výnos z daně plyne pouze do jednoho rozpočtu (např. státní rozpočet, rozpočet obce)
- sdílené daně – výnos z daně se dělí mezi státní rozpočet a rozpočty územní samosprávy zákonem stanovým způsobem

Daně mohou ovlivnit ekonomické chování daňového subjektu, z tohoto hlediska třídíme daně na:

- distorzní – ovlivňují ekonomické chování daňového subjektu
- nedistorzní – neovlivňují ekonomické chování daňového subjektu [1, str.358]

3.4. Daňový systém České republiky

Daňová soustava České republiky prošla poslední změnou v roce 2014. Daně dělíme do dvou hlavních částí – přímé a nepřímé. Mezi přímé daně patří daň z příjmů právnických a fyzických osob, daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí a daň silniční. Mezi nepřímé daně řadíme daň z přidané hodnoty, spotřební daně a ekologické daně (daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv, daň z elektřiny) [4, str. 12].

3.4.1. Přímé daně

Daň z příjmů fyzických osob

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby. Předmětem daně jsou příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, příjmy ze samostatné činnosti, příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy. Daň se vypočte jako součin základu daně sníženého o nezdánitelné části základu daně a o odčitatelné položky od základu daně zaokrouhleného na celé stokoruny dolů, a sazby daně, která činí 15%. Za určitých podmínek může být aplikována i sazba solidárního zvýšení daně. Ta činí 7 % z dílčího základu daně podle § 6 a 7 ZDP, který překročí hranici 48 násobku průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení. Tato částka je pro rok 2014 dána výší 1 245 216 Kč. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok [28].

Daň z příjmů právnických osob

Poplatníkem daně z příjmů právnických osob jsou právnické osoby jako např. akciové společnosti, společnosti s ručením omezením apod. Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. Sazba daně činí 19%. Daň se vypočte jako součin základu daně sníženého o položky snižující základ daně a odčitatelné položky od základu daně zaokrouhleného na celé tisícikoruny dolů a sazby daně. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok nebo hospodářský rok [28].

Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí zahrnuje daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek. Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území České republiky. Poplatníkem daně z pozemku je vlastník pozemku, za určitých podmínek jím může být i nájemce nebo pachtýř u pronajatého či propachtovaného pozemku. Může jím být i uživatel pozemku, pokud vlastník pozemku není znám. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

Základ daně u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů je průměrná cena půdy za m² stanovená ve vyhlášce Ministerstva zemědělství České republiky násobená výměrou pozemku v m².

Základem daně u pozemků hospodářských lesů a rybníků s intenzívním a průmyslovým chovem ryb je cena pozemku zjištěná podle platných právních předpisů nebo součin výměry pozemku v m² a částky 3,80 Kč.

Základem daně ostatních pozemků je skutečná výměra pozemků v m² zjištěná k 1. lednu zdaňovacího období.

Sazba daně činí u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů 0,75 % a u trvalých travních porostů, hospodářských lesů a rybníků s intenzívním a průmyslovým chovem ryb 0,25 %. U ostatních pozemků činí sazba daně za každý 1 m² u zpevněných ploch pozemků užívaných k podnikání pro zemědělskou prvovýrobu, lesní a vodní hospodářství 1,00 Kč, užívaných pro průmysl, stavebnictví, dopravu, energetiku,

ostatní zemědělskou výrobu a ostatní druhy podnikání 5,00 Kč. U stavebních pozemků 2,00 Kč, u ostatních ploch 0,20 Kč a u zastavěných ploch a nádvoří 0,20 Kč. Základní sazba daně se násobí koeficientem od 1,0 do 4,5 podle počtu obyvatel v obci.

Předmětem daně ze staveb a jednotek je zdanitelná stavba, a to budova podle katastrálního zákona, inženýrská stavba, nebo jednotka.

Poplatníkem daně ze staveb a jednotek je vlastník zdanitelné stavby nebo jednotky.

Základ daně ze staveb a jednotek je výměra zastavěné plochy v m² upravená koeficientem 1,22 pokud je součástí jednotky pozemek přesahující zastavěnou plochu nebo koeficientem 1,20 v ostatních případech.

Sazba daně závisí na účelu, kterému stavba či jednotka slouží. U budovy obytného domu činí 2 Kč za 1 m². Koeficient budovy sloužící pro rodinnou rekreaci činí 6 Kč za 1 m². U oddělené garáže od budovy je koeficient 8 Kč za 1 m². U staveb a jednotek jejich převažující část zastavěné plochy nebo podlahové plochy je užívána k podnikání v zemědělské prvovýrobě, lesním nebo vodním hospodářství je koeficient 2 Kč za 1 m². Pokud je užívána k podnikání v průmyslu, stavebnictví, dopravě, energetice nebo ostatní zemědělské výrobě je koeficient 10 Kč za 1 m². Při užívání pro ostatní druhy podnikání činí koeficient také 10 Kč. U ostatních zdanitelných staveb 6 Kč za 1 m², u ostatních jednotek 2 Kč za 1 m². Navíc se základ daně zvyšuje o 0,75 Kč za každé nadzemní podlaží, které přesahuje dvě třetiny zastavěné plochy. Také u daně ze staveb a jednotek se základní sazba daně pohybuje podle počtu obyvatel v obci od 1,0 po 4,5 [29].

Daň z nabytí nemovitých věcí

Poplatníkem daně je převodce vlastnického práva k nemovité věci, jde-li o nabytí vlastnického práva koupí nebo směnou a převodce a nabyvatel se v kupní smlouvě nedohodnou, že poplatníkem je nabyvatel. Nebo je jím nabyvatel vlastnického práva k nemovité věci v ostatních případech.

Předmětem daně z nabytí nemovitých věcí je úplatné nabytí vlastnického práva k nemovité věci, která je pozemkem, stavbou, částí inženýrské sítě nebo jednotkou

nacházející se na území České republiky; právem stavby, jímž zatížený pozemek se nachází na území České republiky nebo spoluvlastnickým podílem na nemovité věci u výše vyjmenovaných případů.

Základ daně z nabytí nemovitých věcí je nabývací hodnota snížená o uznatelný výdaj. Tím se rozumí sjednaná cena, srovnávací daňová hodnota, zjištěná cena nebo zvláštní cena.

Sazba daně z nabytí nemovitých věcí je 4 %. Daň se vypočte součinem základu daně zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru a sazby daně [30].

Silniční daň

Předmětem silniční daně jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla, která jsou registrovaná v České republice, provozovaná v České republice nebo používaná poplatníkem daně z příjmu právnických osob či poplatníkem daně z příjmu fyzických osob v souvislosti s činností, ze kterých plynou příjmy ze samostatné činnosti. Předmětem silniční daně jsou dále všechna vozidla s největší povolenou hmotností nad 3,5 tuny určená výlučně k přepravě nákladů a registrovaná v České republice. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

Poplatníkem daně je provozovatel vozidla zapsaný v technickém průkazu vozidla. Je jím též zaměstnavatel, pokud vyplácí cestovní náhrady svému zaměstnanci za použití osobního automobilu pro účely pracovních cest.

Základem daně je u osobních automobilů zdvihový objem motoru v cm^3 , dále součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách, počet náprav u návěsů a největší povolená hmotnost v tunách na počet náprav u ostatních vozidel.

Roční sazba daně je dána § 5 písm. b) a c) zákona č. 16/1993 Sb. podle zdvihového objemu motoru a počtu náprav uvedených v technickém průkazu vozidla [31].

3.4.2. Nepřímé daně

Daň z přidané hodnoty

Předmětem daně z přidané hodnoty je dodání zboží nebo poskytnutí služby za úplatu osobou povinnou k dani s místem plnění v tuzemsku nebo pořízení zboží z jiného členského státu za úplatu uskutečněnou v tuzemsku osobou nepovinnou k dani či nového dopravního prostředku z jiného členského státu za úplatu osobou nepovinnou k dani a dále také dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku.

Plátcem daně je osoba se sídlem v tuzemsku, jejíž obrat za nejvýše 12 bezprostředně po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 000 000 Kč. Plátcem se ale může stát osoba i dobrovolně. Osoba povinná k dani je plátcem od prvního dne druhého měsíce následujícího po měsíci, ve kterém překročila stanovený obrat.

Základem daně je vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátcem za uskutečněné zdanitelné plnění. Základem daně je částka přijaté platby snížená o daň.

Co se týče sazby daně z přidané hodnoty, rozlišujeme dvě sazby – základní a sníženou. Základní sazba daně z přidané hodnoty činí 21 %, snížená pak 15 %.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní čtvrtletí, pokud obrat plátce nepřesáhl za přecházející kalendářní rok 10 000 000 Kč nebo není nespolehlivým plátcem, jinak kalendářní měsíc [32].

Spotřební daň

Mezi spotřební daně řadíme daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproductů a daň z tabákových výrobků.

Plátcem daně je právnická nebo fyzická osoba, která je provozovatelem daňového skladu, oprávněným příjemcem, odesílatelem nebo výrobcem, již vznikla povinnost daně přiznat a zaplatit. Povinnost přiznat a zaplatit daň může vzniknout při dovozu nebo např. při použití výrobku pro jiný účel, než pro který je osvobozen od daně.

Předmětem daně jsou vybrané výrobky na daňovém území Evropské unie vyrobené nebo dovezené.

Sazba daně se vypočítá jako součin základu daně a sazby daně stanovené pro příslušný výrobek.

Zdaňovacím obdobím je až na výjimky některých dovážených výrobků kalendářní měsíc [33].

3.5. Daň z příjmů fyzických osob

Předmětem daně z příjmu FO jsou příjmy:

- ze závislé činnosti a funkčních požitků - § 6 ZDP
- z podnikání a samostatné činnosti - § 7 ZDP
- z kapitálového majetku - § 8 ZDP
- z nájmu - § 9 ZDP
- ostatní příjmy - § 10 ZDP

Všechny výše uvedené předměty daně představují dílčí základy daně. Jedná se jak o peněžité tak i nepeněžité příjmy.

Poplatníci daně z příjmů FO jsou ty osoby, kterým se zaplacením daně snižuje jejich majetek. Dělíme je podle toho, zda mají na území České republiky bydliště nebo zda se zde obvykle zdržují – rezidenty v České republice a na ostatní poplatníky – nerezidenty. Rezidenti mají daňovou povinnost neomezenou. To znamená, že zdanění podléhají jejich příjmy získané jak v České republice, tak v zahraničí. Nerezidenti mají naopak daňovou povinnost pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky.

Plátce daně z příjmů FO je osoba, která má povinnost ze zákona za poplatníky daně odvést formou sražením zálohové nebo srážkové daně z jejich příjmů [5, str. 1-6].

Osvobození od daně z příjmů FO může být od nemovitého majetku, movitého majetku u příjmů z cenných papírů a obchodních podílů a u ostatních příjmů. Osvobození z nemovitého majetku lze uplatnit za předpokladu, že zde prodejce bydlel po dobu dvou let před prodejem nebo pokud zde bydlel kratší dobu a získané finanční prostředky použije pro uspokojení bytové potřeby nejpozději do jednoho roku po obdržení finančních prostředků z prodeje.

Předpoklady pro osvobození od daně z příjmů FO z prodeje movitého majetku se vztahuje na všechny předměty kromě příjmů z prodeje motorových vozidel, letadel a lodí, které jsou osvobozeny za předpokladu, že je měl vlastník ve vlastnictví více než 1 rok.

Příjmy z prodeje cenných papírů, které poplatník získal během kupónové privatizace jsou osvobozeny. Při prodeji CP je pro osvobození od daně z příjmů FO nutné splnit požadavek, aby doba mezi nabytím CP a jeho prodejem přesáhla 6 měsíců a zároveň nesmí podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech přesáhnout 5 % za posledních 24 měsíců před prodejem. Ostatní CP jsou osvobozeny v případě, že doba mezi nabytím a převodem přesahuje 5 let.

Ostatními osvobozenými příjmy rozumíme např. přijatou náhradu škody, plnění z pojištění, cenu z veřejné soutěže, z reklamní soutěže a slosování, pokud se nejedná o spotřebitelskou loterii. Dále jsou osvobozeny příjmy z odškodnění z restitučních zákonů. Osvobozeny jsou dávky a služby z nemocenského pojištění, důchodového pojištění, státní sociální podpory, sociálního zabezpečení a všeobecného zdravotního pojištění. Další ostatní osvobozené příjmy jsou vyčteny v zákonu o daních z příjmu č. 586/1992 Sb., § 4.

Pro výběr daně z příjmů FO je nezbytné určit místní příslušnost fyzické osoby. To lze určit za pomoci informace o adrese trvalého pobytu občana České republiky, adrese o hlášeném pobytu cizince anebo místo, kde se fyzická osoba převážně zdržuje v rámci České republiky [6, str. 7-18].

Okolnosti, za kterých má fyzická osoba povinnost podat daňové přiznání je vymezena v zákoně o daních z příjmu č.586/1992 Sb., § 38g. Tento zákon ukládá povinnost podat daňové přiznání k daním z příjmů těm fyzickým osobám, jejichž příjem přesáhl 15 000 Kč za rok, pokud se nejedná o příjmy osvobozené nebo o příjmy zdaněné srážkovou daní. Za předpokladu, že FO vykazala daňovou ztrátu, má povinnost podat daňové přiznání i pokud nedosáhla hranice 15 000 Kč. Vzor daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob pro rok 2014 je v příloze č. 1 [7, str. 55].

3.6. Příjmy ze závislé činnosti

V § 2 Zákoníku práce můžeme najít znaky závislé práce:

- nadřízenost zaměstnavatele a podřízenost zaměstnance
- osobní výkon práce zaměstnancem (nemožnost na někoho tuto povinnost přenést)
- výkon práce jménem zaměstnavatele
- výkon práce podle pokynů zaměstnavatele

Podmínkami závislé práce rozumíme práci za odměnu. Zaměstnavatel nese náklady a odpovědnost z výkonu práce, který je prováděn v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele nebo na jiném dohodnutém místě [8, str. 12].

„Po novele zákona o zaměstnanosti s účinností od 1.1.2012 má vymezení závislé práce zásadní význam pro posouzení toho, zdali v konkrétním případě jde, či nejde o nelegální práci. Tu totiž zmíněný právní předpis definuje jako výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah“ [8, str. 12].

Zaměstnanec je pro účely daně z příjmů osoba s příjmy ze závislé činnosti. Příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků definuje § 6 ZDP. Tím jsou myšleny např. příjmy ze zaměstnání, příjmy jednatelů společností s ručením omezeným, společníků společnosti

s ručením omezeným, členů družstev, komanditistů komanditních společností, likvidátorů, členů statutárních orgánů právnických osob i odměny za výkon funkce v orgánech obcí, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích atd. [9, str. 32].

3.6.1. Stanovení základu daně u zaměstnanců

Základ daně stanovujeme z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků. Základem daně jsou peněžní i nepeněžní příjmy. Peněžními příjmy ze závislé činnosti rozumíme příjmy z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru. Peněžními příjmy jsou také funkční požitky jako funkční platy a plnění, které souvisí s výkonem funkce (představitelé státu, státních orgánů, soudců, funkce v orgánech obcí a jiných orgánech státní samosprávy, občanských a zájmových sdruženích, komorách a jiných orgánech).

Nepeněžní příjmy mají jinou než peněžní formu plnění, které poskytuje zaměstnavatel zaměstnancům. „*Nepeněžním příjmem je i částka, o kterou je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za poskytnutá práva, služby nebo věci nižší, než je cena zjištěná podle ZOM nebo cena, kterou účtuje jiným osobám*“ [5, str. 66]. Běžným typem nepeněžního příjmu je bezplatné poskytnutí motorového vozidla zaměstnavatelem zaměstnanci i k soukromým účelům. Toto nepeněžité plnění se oceňuje podle zákona o daních z příjmů v § 29 odst. 1 až 9. Ocenění představuje 1 % ze vstupní ceny vozidla za každý započatý kalendářní měsíc, kdy bylo vozidlo zaměstnanci poskytnuto k soukromým účelům. Toto ocenění vstupuje kromě do základu DzP i do vyměřovacího základu pro odvod zdravotního a sociálního pojištění.

Z výše uvedeného vyplývá, že základ daně ze závislé činnosti je dán souhrnem peněžitých a nepeněžitých příjmů, ze kterých jsou vyjmuty příjmy, které byly zdaněny srážkovou daní. Navíc je nutné základ daně zvýšit o částku, kterou odvádí jako příspěvek na zdravotní a sociální pojištění zaměstnavatel. Základ daně je označován jako super hrubá mzda [5, str. 65 – 68].

3.6.2. Srážková daň

Pro aplikaci srážkové daně, je nutné splnit podmínku, kdy úhrn příjmů u jednoho zaměstnavatele nepřesáhne částku 5 000 Kč za měsíc a zaměstnanec nepodepsal prohlášení k dani. Navíc takový zaměstnavatel musí být osoba se sídlem v České republice nebo zahraniční osoba se stálou provozovnou na území ČR. Příjem splňující podmínky pro zdanění srážkovou daní je daněn sazbou 15 %, přičemž základ daně i výsledná daň je zaokrouhlována na celé Kč dolů. Zaměstnanec však nemá nárok na slevy na dani [5, str. 87,88].

3.6.3. Zálohová daň

Pokud má poplatník u svého zaměstnavatele podepsané prohlášení k dani, jsou od jeho příjmů sráženy zálohy na daň z příjmů FO. Výši této zálohy vypočítává plátce daně (zaměstnavatel, pokud uvažujeme příjem ze závislé činnosti a z funkčních požitků) z úhrnu příjmů ze ZČ a funkčních požitků za kalendářní měsíc ve výši 15 %. Měsíční základ daně i vypočtená daň je zaokrouhlena na celé Kč nahoru. Pokud poplatník podepsal prohlášení k dani, od měsíční zálohy se mu odečtou daňové slevy podle § 35ba odst. 4, které jsou podrobněji popsány v příslušné kapitole [7, str. 51].

3.6.4. Roční zúčtování záloh na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků a daňového zvýhodnění

Poplatník, který ve zdaňovacím období pobíral mzdu od jednoho nebo více plátců daně postupně a podepsal u těchto plátců prohlášení k dani (viz příloha č. 2) podle § 38k odst. 4 a 5, může písemně zažádat o provedení ročního zúčtování záloh do 15. února daného roku posledního zaměstnavatele. Plátce daně bude potřebovat k provedení ročního zúčtování záloh a daňového zvýhodnění doklady od všech předchozích plátců daně o vyplacené mzdě, povinném pojistném, sražených zálohách a poskytnutých měsíčních slev na dani podle § 35ba a 35c a vyplacených měsíčních daňových bonusech.

Plátce daně je povinen vypočítat daň a odevzdat roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění nejpozději do 31. března. Pokud z ročního vyúčtování vyplyne přeplatek

na dani z příjmů FO, je plátce povinen tento přeplatek vrátit nejpozději při zúčtování mzdy za březen, pokud je přeplatek vyšší než 50 Kč [7, str. 56].

3.6.5. Solidární zvýšení daně

Zákonem č. 500/2012 Sb. je zavedeno tzv. solidární zvýšení daně. Ustanovení platí pro roky 2013 až 2015.

„Toto zvýšení daně činí 7 % z kladného rozdílu mezi:

- 1. součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně podle § 6 (příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky) a dílčího základu daně podle § 7 (dílní základ daně z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti) v příslušném zdaňovacím období a*
- 2. 48násobkem průměrné mzdy stanoveným podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení“ [12, str. 39]*

3.7. Příjmy ze samostatné činnosti

Příjmy ze samostatné činnosti vymezuje § 7 ZDP. Jedná se především o příjmy podnikatelů – OSVČ či z jiné samostatné činnosti (příjmy z nezávislých povolání, autorských práv apod.) [9, str. 47].

3.7.1. Stanovení základu daně u OSVČ

Základ daně je rozdíl mezi příjmy plynoucími poplatníkovi za zdaňovací období a výdaji, které poplatník musel vynaložit pro dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů. U dílčího základu ze samostatné činnosti se jedná o příjmy podle § 7 ZDP. Pokud po odečtení příjmů od výdajů dostaneme kladnou částku, jedná se o zisk, který se tak stává dílčím základem daně pro výpočet daně z příjmů FO. Jsou-li však výdaje vyšší než dosažené příjmy za dané zdaňovací období, hovoříme o ztrátě, kterou upravíme podle § 23 ZDP a můžeme ji odečíst od úhrnu dílčích základů daně podle § 7 – 10 ZDP. Daňovou ztrátu lze uplatnit v pěti zdaňovacích obdobích, které následují bezprostředně po období, ve kterém byla ztráta uvedena v daňovém přiznání.

Příjmem ze samostatné činnosti rozumíme podle § 7 ZDP:

- příjem ze zemědělské činnosti, lesního a vodního hospodářství
- příjem ze živnostenského podnikání
- příjem z jiného podnikání neuvedeného v prvních dvou možnostech
- podíl společníka v. o. s. a komplementáře v k. s. na zisku
- příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem
- příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku
- příjem z výkonu nezávislého povolání

Výdaje jsou náklady vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Poplatník má dvě možnosti, jakou výši výdajů uplatnit. Buď může uplatnit prokazatelně vynaložené výdaje, nebo má možnost uplatnit výdajový paušál ve výši:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z živnostenského podnikání řemeslného
- 60 % z příjmů z živnostenského podnikání, s výjimkou ze živnostenského podnikání řemeslného
- 40 % z příjmů z jiného podnikání než je uvedeno v prvních dvou bodech, nejvýše lze uplatnit 800 000 Kč
- 30 % z příjmů z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku; nejvýše do částky 600 000 Kč [13, str. 11 - 16]

„Výdaje paušální částkou může v daňovém přiznání uplatnit pouze fyzická osoba, která:

- *má příjmy z podnikání a jiné samostatné činnosti (§ 7 zákona o daních z příjmů) nebo z pronájmu (§ 9 zákona o daních z příjmů) a vedle toho buď*
- *vede daňovou evidenci nebo*
- *je účetní jednotkou, vede účetnictví (z pohledu správné účetní terminologie však pro účely daně z příjmů musí v tomto případě kromě úprav v § 23 zákona o daních z příjmů počítat s příjmy, nikoliv s výnosy)“ [14, str. 13]*

Při uplatnění výdajů paušální částkou vyplývá ze zákona omezení pro uplatnění slevy na manželku a daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Pokud poplatník uplatnil stanovení paušálních výdajů u dílčích základů daně z příjmů ze samostatné činnosti podle § 7 a u příjmů z nájmu podle § 9 ZDP a součet dílčích základů, u kterých byly výdaje tímto způsobem stanoveny je vyšší než 50 % celkového základu daně, nemůže ani jedno z výše uvedených daňových zvýhodnění uplatnit [15, str. 94].

3.7.2. Vedení účetnictví a daňové evidence

Daňová evidence je vedena za účelem stanovení základu daně a následného výpočtu daně z příjmů. Daňová evidence má ze zákona obsahovat údaje o příjmech a výdajích v daném členění a o majetku a dlužích [13, str. 17].

Daňovou evidenci vedou poplatníci daně z příjmů podle § 7 ZDP, kteří nevedou účetnictví a neuplatňují výdaje paušální částkou z dosažených příjmů. Zákonem stanovená povinnost je vést daňovou evidenci takovým způsobem, aby obsahovala informaci o příjmech a výdajích a zároveň o majetku a dlužích. Nikde není stanovena forma ani způsob, jak má být daňová evidence vedena. Poplatník však musí být schopen prokázat, že skutečnosti uvedené v daňové evidenci jsou pravdivé [16, str. 26-28].

3.8. Příjmy z kapitálového majetku

Příjmy z kapitálového majetku jsou řešeny v § 8 ZDP. Jedná se o příjmy z podílu na zisku z majtkového podílu v akciové společnosti, ve společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, podíly na zisku z členství v družstvu a úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů, příjmy z vyrovnání společníkovi, který není účastníkem smlouvy dosažené na základě smlouvy o převodu zisku podle zvláštního právního předpisu nebo ovládající smlouvy podle zvláštního právního předpisu. Dále sem řadíme příjmy z podílů na zisku tichého společníka z účasti na podnikání, úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, úroky z peněžních prostředků na účtu, které nejsou určeny k podnikání, dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem, plnění ze soukromého životního pojištění, úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů nebo zápůjček, úroky z prodlení, úrokové a jiné výnosy z držby směnek a plnění ze zisku svěřenského fondu po zdanění. Za příjem z kapitálového majetku považujeme i rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou hodnotou dluhopisu včetně vkladního listu nebo vkladu a emisním kurzem při jejich vydání. Všechny tyto položky jsou dalším dílčím základem daně [17, str. 17].

3.9. Příjmy z nájmu

Příjmy z nájmu, uvedeny v § 9 ZDP, jsou příjmy z nájmu nemovitostí a movitých věcí. Jsou to příjmy plynoucí z nájmu nemovitých věcí nebo bytů a příjmy z nájmu movitých věcí, vyjma příležitostných nájmu podle § 10 ZDP.

Základ daně je rozdíl mezi příjmy uvedenými výše a vynaloženými výdaji na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů. Výdaje může poplatník opět buď přímo doložit nebo použít paušální výpočet pro výši výdajů ve výši 30 %, maximálně však 600 000 Kč [17, str. 18].

3.10. Ostatní příjmy

V § 10 ZDP jsou uvedeny ostatní příjmy, při kterých dochází ke zvýšení majetku, pokud se nejedná o zdanitelné příjmy FO, které jsou uvedeny v § 6-9 ZDP. Zahrnujeme sem např. příjmy z příležitostných činností, příležitostného nájmu movitých věcí, příjmy

z převodu věci, výhry v loteriích, sázkách a výhry z reklamních soutěží a slosování, ceny z veřejných soutěží, ze sportovních soutěží a bezúplatné příjmy.

Od daně jsou kromě případů uvedených v § 4 ZDP osvobozeny i příjmy z příležitostných činností a příležitostného nájmu movitých věcí, pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 30 000 Kč. Dále jsou osvobozeny příjmy z prodeje cenných papírů a příjmů z podílů připadající na podílový list při zrušení podílového fondu, pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 100 000 Kč. A nakonec jsou osvobozeny příjmy bezúplatné, nabyté od příbuzného v linii přímé a vedlejší, tzn. sourozence, strýce, tety, synovce, neteře, manžela, manžela dítěte, dítěte manžela, rodiče manžela nebo manžela rodičů; dále od osoby, se kterou žil poplatník nejméně jeden rok ve společně hospodařící domácnosti před získáním bezúplatného příjmu a pečoval tak o domácnost nebo byl na tohoto člověka odkázán výživou; dále je osvobozen bezúplatný příjem od osoby obmyšleného z majetku, který byl zvýšen osobami uvedenými výše ve svěřenském fondu. Také jsou osvobozeny příjmy nabyté bezúplatně příležitostně, pokud jejich hodnota není vyšší než 15 000 Kč.

Základem daně je rozdíl mezi příjmy a výdaji, které byly vynaloženy na dosažení příjmů. U příležitostných činností v oblasti zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, je možné uplatnit paušální výdaje podle § 7 odst. 7 ZDP [17, str. 18, 19].

3.11. Stanovení celkového základu daně

Základem daně je součet dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmu uvedených v § 6 až 10 ZDP. Pokud v § 7 a 9 jsou výdaje na dosažení příjmů prokazatelně vyšší než příjmy, vznikne daňová ztráta, o kterou se sníží úhrn dílčích daňových základů [18, str. 61].

3.12. Odčitatelné položky od základu daně

Od vypočteného základu daně lze odečíst odčitatelné položky. Jedná se o poskytnuté dary (hlavně neziskovým organizacím), úroky z úvěrů na bydlení, penzijní připojištění a životní pojištění [19, str. 31].

V případě odpočtu daru, musí tato částka činit nejméně 2 % ze základu daně nebo alespoň 1 000 Kč a zároveň lze odečíst maximálně 15 % ze základu daně. Zároveň musí splňovat zákonné podmínky, např. účel, na který byl dan vynaložen. Tyto podmínky jsou taxativně vyjmenovány v § 15 odst. 1 ZDP. Jen pro příklad si uvedeme dar obcím, krajům, organizačním složkám státu a právnickým osobám na území ČR, např. na financování vědy a vzdělání, kultury, školství, policii a požární ochranu, na ochranu zvířat a jejich zdraví, pro sociální účely apod. V případě darování krve, je jeden odběr oceněn ve výši 2 000 Kč, které lze odečíst od základu daně, stejně jako darování orgánu, kde si poplatník může odečíst částku 20 000 Kč.

Od základu daně si poplatník dále může odečíst částku ve výši úroků, které zaplatil za zdaňovací období z úvěru ze stavebního spoření nebo hypotečního úvěru, sníženou o státní příspěvek, který poplatník čerpá pro uspokojení své bytové potřeby. Bytovou potřebou rozumíme výstavbu bytového domu, rodinného domu, jednotky, která nezahrnuje nebytový prostor, nebo změnu stavby; dále koupi pozemku, pokud na něm bude zahájena stavba bytové potřeby do 4 let od okamžiku uzavření úvěrové smlouvy; nebo koupě bytového domu, rodinného domu či rozestavěné stavby. Úhrnná částka úroků, o kterou si poplatník snižuje základ daně, nesmí překročit hranici 300 000 Kč. Od roku 2015 je tato částka snížena na 80 000 Kč.

Co se týče penzijního připojištění, lze od základu daně odečíst v úhrnu částku 12 000 Kč, která byla vynaložena na zaplacení penzijního připojištění se státním příspěvkem. V tomto případě může poplatník odečíst částku, která se rovná částce zaplacené na penzijní připojištění, od níž odečteme 12 000 Kč. Dále si může uplatnit částku zaplacenou za penzijní pojištění podle smlouvy uzavřené mezi poplatníkem a institucí penzijního pojištění za podmínky, že se jedná o výplatu plnění z penzijního pojištění až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v roce dosažení věku 60 let; dále u doplňkového penzijního spoření, kde si může odečíst částku ve výši ročního úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na toto pojištění sníženou o 12 000 Kč.

Další možností, jak snížit základ daně, má poplatník u svého životního pojištění. Poplatník si může od základu daně odečíst částku zaplacenou na soukromé životní

pojištění ve zdaňovacím období za předpokladu, že výplata plnění je smluvena nejdříve 60 měsíců od uzavření smlouvy, a zároveň nejdříve v kalendářním roce, kdy poplatník dosáhne věku 60 let. Pojistná smlouva musí být sjednána nejméně na částku 40 000 Kč, pokud má pojistnou dobu pro případ dožití sjednanou v rozmezí 5 až 15 let; pokud je tato doba vyšší než 15 let musí být pojistná smlouva sjednána na částku nejméně 70 000 Kč. Nejvíce si může poplatník odečíst od základu daně 12 000 Kč.

V případě, že poplatník hradí členské příspěvky do odborové organizace, může si částku těchto příspěvků až do výše 1,5 % zdanitelných příjmů, maximálně však 3 000 Kč, také odečíst od základu daně.

Od základu daně lze odečíst úhradu za zkoušky, které ověřují výsledky dalšího vzdělávání podle zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání ve výši až 10 000 Kč. U poplatníka se zdravotním postižením je tato hranice posunuta na 13 000 Kč a u poplatníka s těžkým zdravotním pojištěním na 15 000 Kč.

3.13. Stanovení upraveného základu daně

Po těchto úpravách získáme upravený základ daně o odčitatelné položky, ze kterého jsou vyjmuty nezdanitelné části daně. Z takového základu již můžeme spočítat výslednou daň. Sazba daně činí 15 % ze základu daně zaokrouhleného na celá sta Kč dolů.

Od vypočtené daně ještě odečteme již zaplacené zálohy na daň během zdaňovacího období a slevy a daňová zvýhodnění [20, str. 150 – 169].

3.14. Slevy na dani a daňové zvýhodnění

Slevy na dani jsou položky, které snižují samotnou vypočtenou daň poplatníka. Slevu na poplatníka, na manželku, na poplatníka s invalidním důchodem a průkazem ZTP/P a slevu na studenta si může uplatnit jak zaměstnanec, tak osoba samostatně výdělečně činná, i poplatník daně z příjmů z kapitálového majetku, nájmu a ostatních příjmů. Poplatník může uplatňovat tyto slevy měsíčně ve výši jedné dvanáctiny, pokud jsou splněny podmínky pro nárok na uplatnění slevy.

V následující tabulce jsou uvedeny výše jednotlivých slev z daní, uplatňované podle § 35ba odst. 1 ZDP.

Tabulka 1 Slevy na dani podle § 35ba odst. 1 ZDP

Slevy na dani podle § 35ba odst. 1 ZDP	Výše slevy v Kč
na poplatníka	24 840
na manželku	24 840
na poplatníka s částečným invalidním důchodem	2 520
na poplatníka s plným invalidním důchodem	5 040
na poplatníka s průkazem ZTP/P	16 140
na studenta	4 020

Zdroj: vlastní zpracování podle zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů

Na slevu na poplatníka má nárok každá fyzická osoba, jejíž příjem podléhá zdanění daní z příjmů fyzické osoby.

Pro splnění nároku na uplatnění slevy na manželku je nutné splnit podmínku, že manžel (nebo manželka) spolu žijí ve společné domácnosti a příjem druhého z manželů nepřevyšuje za zdaňovací období částku 68 000 Kč. Do této výše se nezahrnují dávky státní sociální podpory, dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, sociální služby, státní příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, státní příspěvky podle zákona o stavebním spoření, stipendia poskytované osobám soustavně se připravujícím na budoucí povolání a příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou osobu.

Slevu na poplatníka s částečnou nebo plnou invaliditou může uplatnit poplatník, který pobírá invalidní důchod z důchodového pojištění.

Sleva na studenta náleží poplatníkovi, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, přičemž slevu lze uplatnit maximálně do 26 let nebo do 28 let, pokud je poplatník v doktorském studijním programu. Poplatník má nárok na tuto slevu bez ohledu na to, zda se vzdělává v prezenčním, dálkovém nebo kombinovaném studijním programu [10, str. 229-234].

Další možností, jak snížit vypočtenou daň je daňové zvýhodnění na vyživované dítě, které upravuje ZDP § 35c. „*Za vyživované dítě se považuje dítě vlastní, osvojené, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnuk (vnučka), pokud jeho (její) rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit, pokud je nezletilým dítětem, zletilým dítětem až do dovršení věku 26 let a soustavně se připravuje na budoucí povolání*“ [11, str. 75, 76].

Poplatník si může uplatnit daňové zvýhodnění, pokud s vyživovaným dítětem bydlí ve společně hospodařící domácnosti. Pro rok 2014 je daňové zvýhodnění na každé dítě 13 404 Kč. Od roku 2015 dochází ke změně, daňové zvýhodnění činí 13 404 Kč na první dítě, 15 804 Kč na druhé dítě a 17 004 Kč na třetí a každé další dítě, přičemž daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit až do výše vypočtené daňové povinnosti za příslušné období. Částka, která daňovou povinnost převyšuje, je daňový bonus, který může poplatník uplatnit od výše 100 Kč až do výše 60 300 Kč ročně [28].

3.15. Zdravotní pojištění

„Zdravotní pojištění je pojištění, z kterého je placeno zdravotním pojišťovnám a je z něho hrazena lékařská péče, přičemž je musí platit bezvýhradně veškeré fyzické osoby v České republice (za některé je však hradí stát – např. studenti, důchodci, atd.), za zaměstnance potom část zdravotního pojištění hradí také zaměstnavatel“ [9, str. 9]

Zdravotní pojištění je vymezeno dvěma zákony. Prvním z nich je zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, druhým je zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Podle zákona č. 48/1997 Sb., jsou zdravotně pojištěny osoby s trvalým pobytem na území České republiky a osoby, které nemají na území ČR trvalý pobyt, ale jsou zaměstnány u zaměstnavatele se sídlem nebo trvalým pobytem na území České republiky. Pojištění vzniká narozením osoby s trvalým pobytem na území České republiky; dnem, kdy se osoba bez trvalého pobytu na území České republiky stala zaměstnancem a dnem, kdy osoba získala trvalý pobyt na území České republiky. Naopak zdravotní pojištění

zaniká úmrtím pojištěnce, zánikem pracovního poměru u zaměstnavatele nebo ukončením trvalého pobytu na území České republiky [21, str. 142].

Plátcí zdravotního pojištění jsou rozděleny do tří skupiny plátců – pojištěnci uvedení výše, zaměstnavatelé a stát. Pojištěnec je plátcem pojistného v případě, že mu plyne příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků nebo ze samostatné činnosti, nebo pojištěnec, která má trvalý pobyt na území České republiky a pojištění za něj nehradí stát. Stát hradí pojistné za nezaopatřené děti, poživatele důchodu z důchodového pojištění, příjemce rodičovského příspěvku, ženy na mateřské dovolené a rodičovské dovolené, uchazeče o zaměstnání, osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi, osoby závislé péčí na jiné osobě ve stupni II, III či IV, osoby konající službu v ozbrojených silách, osoby celodenně osobně pečující o dítě do věku 7 let nebo o dvě děti do 15 let, mladistvé ve školských zařízeních ústavní výchovy či ochranné výchovy, cizince s oprávněním k pobytu na území České republiky za účelem poskytnutí dočasné ochrany a jiné. Zaměstnavatel má povinnost hradit část pojistného za své zaměstnance. V § 9 zákona č. 48/1997 Sb. je určeno, že zaměstnavatel hradí dvě třetiny pojistného za zaměstnance, zbývající třetinu hradí zaměstnanec.

Podle zákona č. 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění stanovuje výši pojistného. Pojistné je vyměřeno z vyměřovacího základu za rozhodné období ve výši 13,5 %. Výsledná částka je zaokrouhlována na celé Kč nahoru [22, str. 4-7].

3.15.1. Zdravotní pojištění zaměstnance

Vyměřovacím základem pro pojistné zaměstnanců je úhrn jeho příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, které jsou zdanitelné podle zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, pokud nejsou osvobozeny od této daně. Vyměřovací základ je vypočítán z příjmů z rozhodného období, kterým je u zaměstnanců jeden kalendářní měsíc.

Vyměřovací základ se snižuje o náhradu škody podle zákoníku práce, odstupné, odchodné a odbytné, věrnostní přídavek horníků, plnění poskytnuté poživateli starobního nebo invalidního důchodu třetího stupně po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání a jednorázovou sociální výpomoc poskytnutou zaměstnanci k překlenutí

mimořádných obtížných poměrů v důsledku přírodní pohromy, průmyslové havárie nebo jiné mimořádné události.

V případě, že je úhrn příjmů zaměstnance ze závislé činnosti a funkčních požitků za rozhodné období nižší než minimální mzda vyhlášená pro daný rok, je pojistné vypočítáváno z minimálního vyměřovacího základu, kterým je minimální mzda. Minimální mzda pro rok 2014 činí 8 500 Kč. Aplikace minimálního vyměřovacího základu neplatí např. pro lidi s tělesným, smyslovým či mentálním postižením s průkazem ZTP/P; osobu, která dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, ale nesplňuje další podmínky pro jeho přiznání; pro osobu celodenně pečující o dítě do sedmi let věku nebo minimálně o dvě děti do patnácti let; pro osoby provozující samostatnou činnost, která současně platí zálohy na zdravotní pojištění z této činnosti a osoby, za které hradí pojistné stát. Záporný rozdíl mezi vyměřovacím základem a minimálním vyměřovacím základem je povinen uhradit zaměstnanec prostřednictvím svého zaměstnavatele. Pokud je tento rozdíl způsoben překážkami na straně zaměstnavatele, musí však rozdíl v pojistném uhradit zaměstnavatel.

Pojistné činí dohromady 13,5 %, přičemž zaměstnavatel hradí 2/3 této hodnoty, tzn. 9 % a zaměstnanec hradí 4,5 %. Pojistné je povinen odvádět zaměstnavatel a to jak jeho část, tak i část za zaměstnance, kterému následně danou výši pojistného srazí ze mzdy nebo platu. Daň je splatná od 1. do 20. dne následujícího měsíce [34].

3.15.2. Zdravotní pojištění osoby samostatně výdělečně činné

Vyměřovacím základem pro osoby samostatně výdělečně činné je od roku 2006 50 % příjmů ze samostatné činnosti po odečtení výdajů vynaložených na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů, které jsou předmětem daně z příjmů. Rozhodné období pro výpočet vyměřovacího základu je kalendářní rok.

Stejně jako pro osoby v zaměstnaneckém poměru, je i pro osoby samostatně výdělečně činné stanoven minimální vyměřovací základ. Pokud je vyměřovací základ plátce pojistného nižší než minimální, pojistné se vypočítává z minimálního vyměřovacího základu. Minimální vyměřovací základ je podle zákona 592/1992 Sb. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění stanoven dvanáctinásobkem 50 % průměrné mzdy. Průměrná mzda je pravidelně stanovována jako částka, která se vypočte jako součin

všeobecného vyměřovacího základu pro účely důchodového pojištění za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje. Tato částka je přepočítána koeficientem, kterým se všeobecný vyměřovací základ upravuje a výsledná částka je zaokrouhlena na celé koruny nahoru. Pro rok 2014 byla průměrná mzda vypočtena ve výši 25 942 Kč, tzn., že minimální vyměřovací základ je 155 652 Kč. Aplikace minimálního vyměřovacího základu neplatí pro osoby s těžkým tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením, které jsou držiteli průkazu ZTP/P; osobu, která dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, ale nespĺňuje další podmínky pro jeho přiznání; osobu, která celodenně pečuje buď o dítě ve věku do sedmi let nebo o dvě a více dětí do patnácti let; osobu, která je zároveň zaměstnancem a odvádí pojistné z příjmů plynoucích z tohoto zaměstnání; osobu, jejíž pojistné je hrazeno státem.

Pojistné činí 13,5 % z vypočteného vyměřovacího základu. Osoba samostatně výdělečně činná hradí pojistné formou měsíčních záloh a doplatku pojistného. Splatnost pojistného je od prvního dne kalendářního měsíce, za který se pojistné platí až do osmého dne následujícího kalendářního měsíce. Zálohy pojistného se neodvádí za měsíc, kdy byla osoba samostatně výdělečně činná celý měsíc uznána za neschopnou práce.

Pro osoby, které zahájily samostatnou činnost, platí pojistné z minimálního vyměřovacího základu, pokud si samy nestanovily pojistné vyšší. V dalších letech samostatné činnosti je pojistné stanoveno procentní sazbou 13,5 % z měsíčního vyměřovacího základu. Měsíční vyměřovací základ je jedna dvanáctina z vyměřovacího základu za předcházející kalendářní rok, kdy jsou brány v úvahu pouze měsíce, v kterých byla samostatná činnost vykonávána alespoň část tohoto měsíce. Doplatek pojistného je splatný nejpozději 8 dnů po dni, ve kterém byl podán přehled o příjmech a výdajích podle § 24 odst. 2 za kalendářní rok [34].

3.16. Sociální pojištění

Sociální pojištění se skládá ze tří složek. Jedná se o nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Nemocenské pojištění slouží pro výplatu nemocenských dávek v případě nároku. Z důchodového pojištění jsou

hrazeny především starobní a jiné penze. Státní politika zaměstnanosti hradí např. rekvalifikační kurzy nezaměstnaných apod. [9, str. 9].

Pro účely pojistného na sociální zabezpečení je za zaměstnání považována činnost zaměstnance pro zaměstnavatele, z které plynou nebo by mohly plynout příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů a zároveň nejsou osvobozeny od této daně. Pojem „by mohly plynout“ je vysvětlen v odborných publikacích tak, že zaměstnanec se má považovat za zaměstnance i v době, kdy mu příjmy ze závislé činnosti neplynou – např. ve dnech pracovního klidu, neplaceného pracovního volna apod. Definice příjmů, které by byly základem daně z příjmů, pokud by podléhaly zdanění příjmů v České republice znamená, že příjem získaný v zahraničí, který je od této daně osvobozen, není osvobozen od placení pojistného [23, str. 50].

Podle zákona č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti jsou sociální pojistné povinny hradit zaměstnavatelé a zaměstnanci (v pracovním poměru, dohody o pracovní činnosti, členové družstva, osoby volené do funkce, soudci, poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu, členové zastupitelstev územních samosprávných celků, městských částí, členové vlády, prezident apod.). Zaměstnavatelé jsou povinni hradit pojistné na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud zaměstnávají zaměstnance. Zaměstnanci jsou poplatníci důchodového pojištění. Osoby samostatně výdělečně činné jsou povinny platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pokud jsou účastny důchodového pojištění podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dále jsou povinny platit pojistné na nemocenské pojištění, pokud jsou dobrovolně účastny nemocenského pojištění podle zákona § 9 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění [24, str. 4-5].

3.16.1. Sociální pojištění zaměstnance

Rozhodné období pro výpočet vyměřovacího základu zaměstnance je kalendářní měsíc. Vyměřovacím základem zaměstnance pro pojistné je úhrn příjmů, které jsou předmětem zdanění podle zákona o daních z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny.

Maximálním vyměřovacím základem pro zaměstnance je 48 násobek průměrné mzdy. Pro rok 2014 byla tato částka stanovena ve výši 1 245 216 Kč. Zaměstnanec hradí z vyměřovacího základu 6,5 % na sociální pojištění.

Vyměřovacím základem zaměstnavatele je úhrn všech vyměřovacích základů jeho zaměstnanců, ze kterého činí pojistné na nemocenské pojištění 2,3 %, na důchodové pojištění 21,5 % a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2 %. Celkem tak odvádí 25 % z hodnoty mzdy zaměstnance na sociální pojištění.

Zaměstnavatel je povinen odvádět i tu část pojistného, kterou hradí zaměstnanec. Tuto část pojistného pak zaměstnavatel srazí zaměstnanci ze mzdy. Pojistné je splatné od 1. do 20. dne následujícího měsíce [25, str. 262-269].

3.16.2. Sociální pojištění osoby samostatně výdělečně činné

Rozhodným obdobím pro výpočet vyměřovacího základu OSVČ je kalendářní rok. OSVČ má povinnost účastnit se důchodového pojištění, pokud vykonávala v daném kalendářním roce hlavní samostatnou výdělečnou činnost; pokud vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost, z které jí plynuly příjmy (daňový základ) minimálně ve výši tzv. rozhodné částky, která je pro rok 2014 62 261 Kč (2,4 násobek částky, která je součinem všeobecného vyměřovacího základu, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, ke kterému se pojistné vztahuje) nebo pokud se k pojištění přihlásila při vykonávání vedlejší samostatné výdělečné činnosti [35].

Vyměřovací základ si OSVČ určí sama, nesmí být však nižší než polovina daňového základu podle § 7 zákona o daních z příjmů. Minimální vyměřovací základ je stanoven pro rok 2014 částkou 6 486 Kč (25 % průměrné mzdy) při hlavní činnosti nebo částkou 2 595 Kč (10 % průměrné mzdy) při vedlejší činnosti. Pokud je vypočtený vyměřovací základ nižší než minimální, má OSVČ povinnost odvést pojistné z minimálního vyměřovacího základu. Z určeného základu vypočte OSVČ 28 %, což je pojistné na důchodové pojištění a částka 1,2 % je určena na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Účast na nemocenském pojištění je u OSVČ dobrovolná. Vyměřovací základ, ze kterého je nemocenské pojištění vyměřováno, si OSVČ určuje sama. Je zde však limit v zákoně č. 589/1992 Sb., který říká, že měsíční základ nesmí být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění – 5 000 Kč. Maximální měsíční vyměřovací základ je částka, která se rovná průměru, který z vypočteného vyměřovacího základu na posledním přehledu o příjmech a výdajích připadá na jeden kalendářní měsíc výkonu činnosti (ten však nesmí být starší 3 let). Pokud je vypočtený vyměřovací základ nižší než minimální vyměřovací základ, bude pojistné vypočítáno z minimálního základu 5 000 Kč. Sazba pro nemocenské pojištění je 2,3 % [36].

3.17. Daňové úniky

„Domestic revenue mobilisation is key to sustainable development finance – only selfsufficiency will allow the development of fully-functioning states with flourishing systems of political representation and economies reflecting society’s expressed preferences in regard to, for example, inequality. Tax evasion and tax avoidance are important insofar as they affect both the volume and nature of government finances“ [37].

Daňový únik nemusí hned znamenat nelegální činnost. Z mezinárodního hlediska rozlišujeme tzv. tax avoidance a tax evasion. Tax avoidance, tzv. daňová optimalizace, využívá dostupné možnosti k minimalizaci odvedené daně. To umožňuje zákon buď úmyslně, nebo se může jednat o nedostatek v zákonech. Tax evasion je oproti tomu již nelegální činnost. Jedná se o porušení zákonných ustanovení. K tomu, aby se dal určitý čin považovat za trestný, je nejprve nezbytné naplnění výroku v § 3 odst. 3 TZ, který říká, že takový čin musí být úmyslný [38].

V českém prostředí je pojem daňový únik brán jako nelegální činnost. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. se zabývá touto problematikou v § 240 – Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby a v § 241 – Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby.

§ 240 o zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby definuje porušení zákona takto: „*Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti*“ [26, str. 97]. Dále definuje trest za spáchání tohoto trestného činu s minimálně dalšími dvěma osobami nebo spáchání trestného činu ve značném rozsahu ve výši dvě léta až osm let odnětí svobody. Pokud tento trestní čin spáchá ve velkém rozsahu, hrozí pachateli odnětí svobody na pět až deset let.

Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, definované v § 241 trestního zákoníku, je popsáno takto: „*Osoba, která ve větším rozsahu nesplní jako zaměstnavatel nebo plátce svoji zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na důchodové spoření, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění*“ [26, str. 97] Za takový přečin proti zákonu je uložen trest ve výši až tři léta odnětí svobody. Pokud tato osoba získá pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, může mu být uložen trest odnětí svobody v rozmezí jednoho roku až pěti let; při získání prospěchu velkého rozsahu je trest uložen ve výši dvou až osm let odnětí svobody [26, str. 174-178].

Pro určení závažnosti trestného činu spáchaného podle § 240 nebo § 241 použijeme ustanovení v § 138 TZ o hranici výše škody, prospěchu, nákladů k odstranění poškození životního prostředí a hodnoty věci a jiné majetkové hodnoty, které říká, že větší škodou se rozumí nejméně 50 000 Kč, značnou škodou nejméně 500 000 Kč, škodou ve velkém rozsahu 5 000 000 Kč [27, str. 282].

Vyčíslením celkového daňového úniku se zabývají různé práce. Mezi významné metody odhadu daňového úniku z daní z příjmů jsou metody rozporu. Jsou založeny na rozboru objemu daně z příjmů, který byl vybrán v určitém období a který mohl být vybrán. Metoda rozporu zjišťuje nejprve výdaje domácností, z kterých lze posléze zjistit, že příjmy domácnosti neodpovídají zjištěným výdajům. Další užívanou metodou v praxi jsou dotazníková šetření. U těch je samozřejmě úskalím pravdivost odpovědí, jelikož

respondenti mají zájem na zatajování informací svědčícím o daňovém úniku. Tuto metodu použil např. Pedersen (2003). Pedersen používá jako příklad daňového úniku OSVČ: *„An example of the tax evasion is a self-employed businessman who declares only part of his income from the firm's normal activities, but without the customer deriving any benefit, i.e. where the customer pays the full price for the product“* [39].

Častou metodou odhadu daňového úniku u daní z příjmů jsou i postupy „zdola nahoru“. Metoda je postavena na náhodných výběrových šetřeních a daňových kontrolách, z kterých je zjištěn poměr poplatníků, kteří si záměrně snižují své daňové povinnosti. Ze zjištěných údajů je proveden odhad na celou populaci.

Odhad daňového úniku OSVČ v České republice je proveden také v práci p. Kinčla – Postavení zaměstnance vs. OSVČ v systému daní a dávek ČR.

4. Výpočty pro odhad daňového úniku OSVČ

Hlavním cílem práce je odhadnout výši daňového úniku OSVČ na dani z příjmů fyzických osob. Pro splnění cíle je nutné charakterizovat zaměstnance a OSVČ pomocí průměrných nebo nejčastějších údajů. Dále je nutné vytvořit skupiny těchto poplatníků, ze kterých bude studie vycházet.

4.1. Charakteristika poplatníků a utvoření skupin pro účely této práce

Společná charakteristika obou druhů poplatníků (zaměstnanců i OSVČ):

- Zaměstnanec i osoba samostatně výdělečně činná provádí danou činnost celý rok, 12 po sobě jdoucích měsíců
- Uplatňují odčitatelné položky v průměrné výši, získané ze statistik vypracovaných Ministerstvem financí České republiky, přičemž je brána za relevantní ta odčitatelná položka, která snižuje základ daně o více než 1 000 Kč ročně. Z níže uvedených tabulek tak vyplynuly dva druhy odčitatelných položek. První z nich je výše zaplacených úroků z hypotečního úvěru za dané zdaňovací období, která v průměru činí 8 260 Kč na poplatníka. Druhá položka, která přesáhla danou hranici 1 000 Kč, je životní pojištění, které si průměrný poplatník uplatňuje jako odčitatelnou položku od základu daně ve výši 2 483 Kč za rok.

V tabulce č. 2 Výše uplatňovaných odčitatelných položek, zobrazuje celkovou výši odčitatelných položek uplatněných ze všech daňových přiznání k DPFO za rok 2013.

Tabulka 2 Výše uplatňovaných odčitatelných položek 2013

	Vybrané údaje z DAP k DPFO za zdaňovací období 2013	Výše v Kč
Částka podle § 15	odst. 1 zákona - hodnota darů	1 523 212 081
	odst. 3 a 4 zákona - odečet úroků	16 000 258 922
	odst. 5 zákona - penzijní připojištění	1 735 144 476
	odst. 6 zákona - životní pojištění	4 811 095 902
	odst. 7 zákona - odborové příspěvky	171 027 984
	odst. 8 zákona - úhrada za další vzdělávání	2 162 872
	§ 34 odst. 4 zákona - vývoj a výzkum	20 989 548

Zdroj: FINANČNÍ SPRÁVA ČR, [40]

Z tabulky č. 3 Výše uplatňovaných odčitatelných položek 2013 je získán průměr pomocí údaje o počtu daňových přiznání k DPFO za rok 2013. Průměrné hodnoty poslouží pro účely tyto práce jako charakteristika poplatníka.

Tabulka 3 Průměrná výše odčitatelných položek na jedno daňové přiznání

Druh odčitatelné položky	Průměrná částka na 1 DAP v Kč
Hodnota darů	786
Odečet úroků	8 260
Penzijní pojištění	896
Životní pojištění	2 483
Odborové příspěvky	88
Úhrada na další vzdělávání	1
Vývoj a výzkum	11

Celkem DAP 2013	1 937 120 ks
------------------------	---------------------

Zdroj: vlastní zpracování podle [41]

- Co se týče daňových slev, které si může poplatník odečíst od vypočtené daňové povinnosti, budeme pro účely této práce uvažovat, že si každý poplatník snižuje daň pouze o základní slevu – slevu na poplatníka. Její výše je dána zákonem o dani z příjmů částkou 24 840 Kč za rok.

- U zaměstnanců i OSVČ budeme předpokládat, že existují poplatníci, kteří uplatňují i neuplatňují daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Definice vyživovaného dítěte je uvedena v teoretické části této práce v kapitole č. 3.14. Slevy na dani z příjmů a daňové zvýhodnění.

Charakteristika zaměstnance:

- Poplatníci daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků nemají jiné příjmy než podle § 6 ZDP. Neprovozují tudíž žádnou vedlejší podnikatelskou činnost, nemají ani příjmy z kapitálového majetku, z nájmu nebo ostatní příjmy.

Charakteristika poplatníka z příjmů ze samostatné činnosti pro účely této práce:

- OSVČ se zabývá svým podnikáním jako hlavní činností podle § 7 (tzn. nemá žádné výtěžky ze závislé činnosti, z nájmu, kapitálového majetku ani jiné příjmy)
- je dobrovolně účastna nemocenského pojištění
- odvádí přesné zálohy pojistného na zdravotní i sociální pojištění z vypočteného průměrného měsíčního základu daně získaného z údajů z daňových přiznání z roku 2013 (viz tabulka č. 6 Reálný průměrný základ daně OSVČ) a základu daně rovnému mediánu příjmu zaměstnanců pro rok 2014.
- uplatňuje výdaje reálně vynaloženými prostředky na dosažení příjmů (viz kapitola 3.7.1. Stanovení základu daně u OSVČ).

Skupiny poplatníků

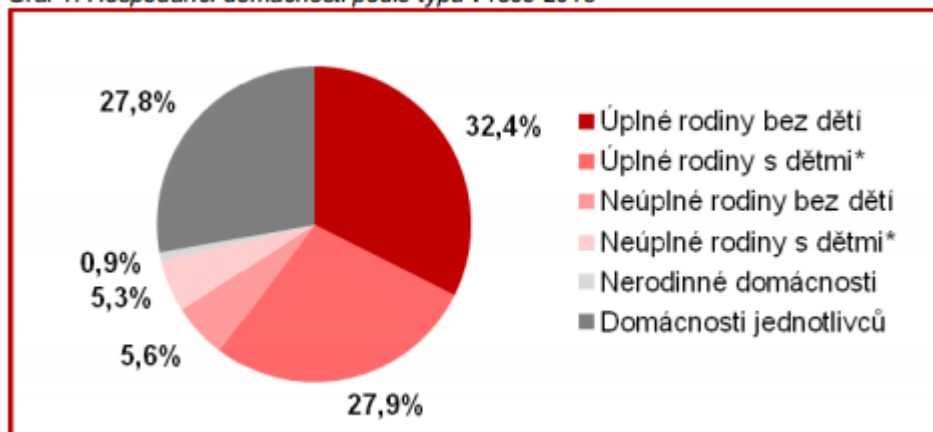
Z důvodů zvýšení vypovídací schopnosti výpočtu daňové povinnosti jsou vytvořeny tři skupiny poplatníků plátců daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních

požitků a tři skupiny plátců daně z příjmů ze samostatné činnosti. Skupiny jsou vytvořeny na základě průměrných údajů o počtu vyživovaných dětí v domácnostech podle ČSÚ – viz grafy č. 2 a 3.

Na základě níže zveřejněných grafů z ČSÚ jsou vytvořeny skupiny poplatníků podle počtu vyživovaných dětí v domácnosti.

Graf 2 Poměr domácností bez dětí a s dětmi

Graf 1: Hospodařící domácnosti podle typu v roce 2013

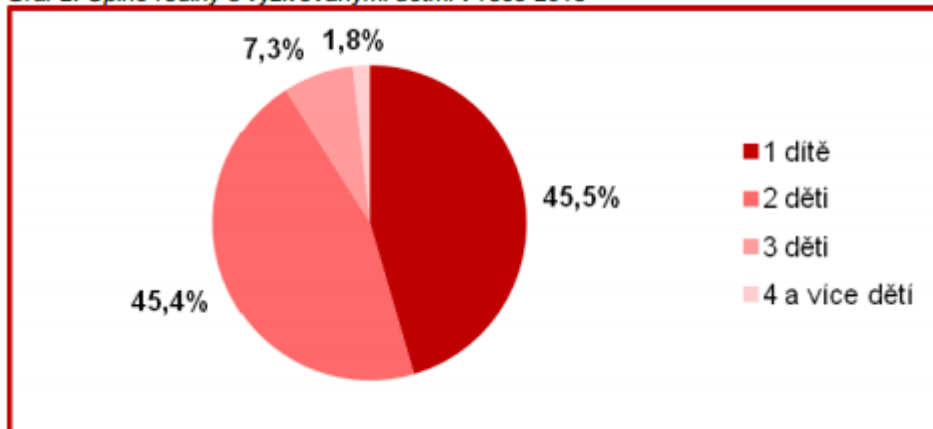

* děti chápeme jako vyživované děti – viz dále

(Zdroj: ČSÚ www.czso.cz)

Graf 3 Počet vyživovaných dětí v úplných rodinách

Graf 2: Úplné rodiny s vyživovanými dětmi v roce 2013

(Zdroj: ČSÚ, www.czso.cz)

Zároveň je brán v potaz údaj, že průměrný počet dětí v domácnosti s dětmi je 1,6 závislého dítěte [42].

Z grafů tak determinujeme skupiny poplatníků (zaměstnanců i OSVČ) podle počtu vyživovaných dětí, a to následovně:

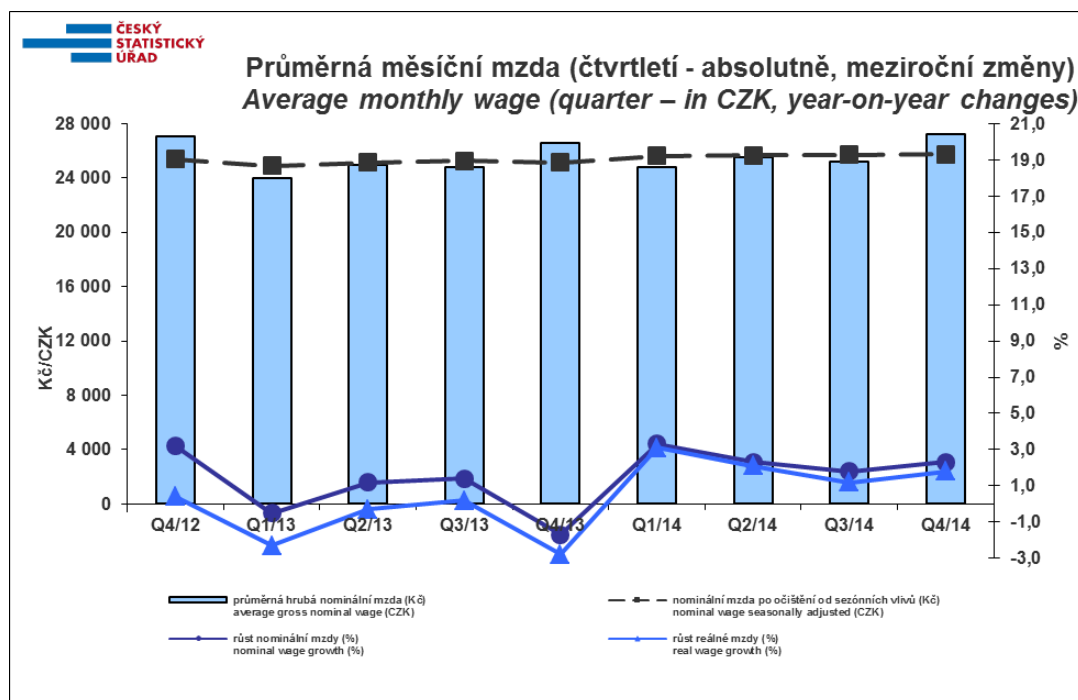
- 1. skupina poplatníků neuplatňující daňové zvýhodnění na vyživované dítě
- 2. skupina poplatníků, kteří uplatňují daňové zvýhodnění na 1 dítě, které je pro rok 2014 celkem 13 404 Kč za rok
- 3. skupina poplatníků uplatňujících daňové zvýhodnění na 2 děti, kteří si od vypočtené daňové povinnosti odečtou zvýhodnění na 1. dítě ve výši 13 404 Kč a za 2. dítě ve výši 13 404 Kč. Celkem se jim tak daňová povinnost sníží o 26 808 Kč.

4.2. Vyčíslení daňové povinnosti OSVČ a zaměstnanců

Pro odhad daňového úniku OSVČ je nutné nejprve vypočítat daňovou povinnost zaměstnanců a OSVČ. Pomocí následujících údajů z Českého statistického úřadu je určena výše mzdy zaměstnanců, z které tato práce vychází ve všech následujících výpočtech – jak u daňové povinnosti, tak u odvodů na pojistné.

V úvahu přichází průměrná mzda jako hodnota, která odpovídá průměrnému příjmu zaměstnanců v České republice mající příjem ze závislé činnosti. Je to tedy součet všech mezd a platů v České republice dělený celkovým počtem zaměstnanců. V roce 2014 činila průměrná mzda 25 686 Kč. Tato částka zahrnuje i příplatky za práci přesčas, odměny, náhrady mzdy apod., které připadají na jednoho zaměstnance za měsíc. Vývoj průměrné měsíční mzdy sleduje graf níže.

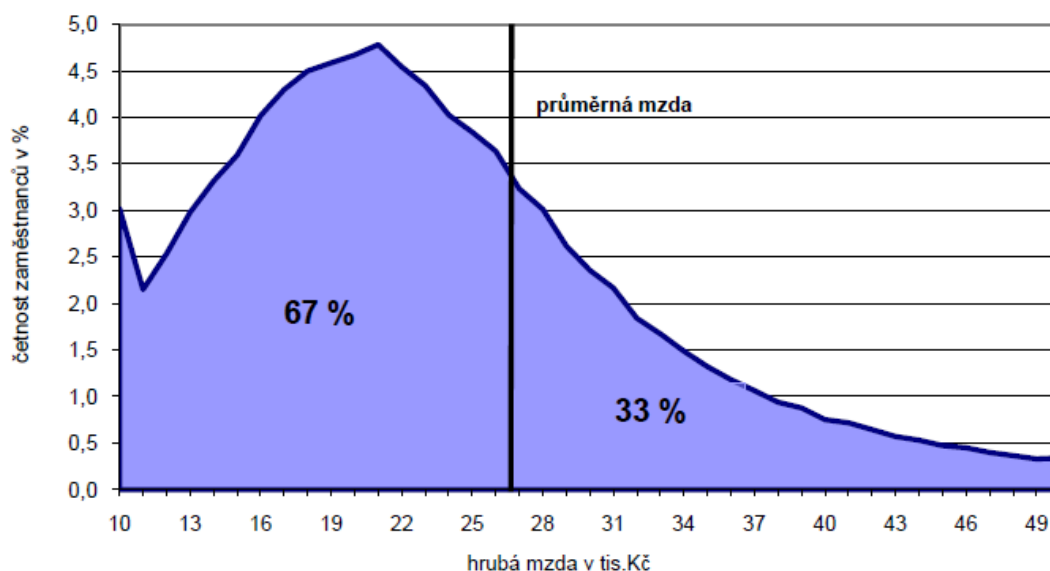
Graf 4 Vývoj průměrné měsíční mzdy

Zdroj: ČSÚ,[43]

Po prozkoumání metodiky výpočtu průměrné mzdy zaměstnanců bylo zjištěno, že průměrná mzda nevypovídá o skutečném rozdělení mezd mezi poplatníky. Je totiž zkreslena malým procentem zaměstnanců, kteří pobírají vysoce nadprůměrné mzdy a celkový průměr tak vysoce zkresluje. To ostatně potvrzuje následující graf, který vyobrazuje četnost mezd zaměstnanců, zveřejněný Českým statistickým úřadem.

Graf 5 Četnost mezd zaměstnanců v roce 2009

Zdroj: ČSÚ, [44]

Vhodnějším ukazatelem se proto jeví medián mezd. Ten pólí počet zaměstnanců na dvě části, medián je pak prostřední hodnotou. Díky tomuto postupu nedochází k nadhodnocení či podhodnocení skutečné úrovně příjmů. Medián pro 4. čtvrtletí roku 2014 činil 22 847 Kč a právě tato hodnota bude použita pro vyčíslení daňové povinnosti zaměstnanců a OSVČ. Vývoj mediánu příjmu od roku 2010 je evidován Českým statistickým úřadem:

Tabulka 4 Vývoj mediánu mezd v Kč v letech 2010 - 2014

Období <i>Period</i>	ČR celkem <i>CR total</i>		
	medián mezd v Kč <i>Median wage in CZK</i>	index mediánu mezd SOPR=100 ²⁾ <i>Median wage index, CPY=100²⁾</i>	
2010	1. čtvrtletí / <i>Q1</i>	19 250	103,2
	2. čtvrtletí / <i>Q2</i>	20 000	102,6
	3. čtvrtletí / <i>Q3</i>	20 366	102,8
	4. čtvrtletí / <i>Q4</i>	21 559	101,8
2011	1. čtvrtletí / <i>Q1</i>	19 797	102,8
	2. čtvrtletí / <i>Q2</i>	20 432	102,2
	3. čtvrtletí / <i>Q3</i>	20 718	101,7
	4. čtvrtletí / <i>Q4</i>	22 026	102,2
2012	1. čtvrtletí / <i>Q1</i>	20 119	101,6
	2. čtvrtletí / <i>Q2</i>	20 655	101,1
	3. čtvrtletí / <i>Q3</i>	20 943	101,1
	4. čtvrtletí / <i>Q4</i>	22 219	100,9
2013	1. čtvrtletí / <i>Q1</i>	20 187	100,3
	2. čtvrtletí / <i>Q2</i>	20 972	101,5
	3. čtvrtletí / <i>Q3</i>	21 200	101,2
	4. čtvrtletí / <i>Q4</i>	22 262	100,2
2014	1. čtvrtletí / <i>Q1</i>	20 773	102,9
	2. čtvrtletí / <i>Q2</i>	21 378	101,9
	3. čtvrtletí / <i>Q3</i>	21 516	101,5
	4. čtvrtletí / <i>Q4</i>	22 847	102,6

Zdroj: ČSÚ, [43]

U OSVČ jsou záměrně prováděny dva druhy výpočtů daňové povinnosti. Nejprve jsou daň z příjmů i odvody na pojistné počítány z reálného průměrného základu daně

z roku 2013. Ten je získán pomocí údajů od finanční správy, která eviduje celkovou vybranou daň podle § 7 ZDP, kterou pro účely této práce považujeme za samostatnou hlavní činnost OSVČ. Vydělením celkovým počtem OSVČ, též pomocí údajů od finanční správy v následující tabulce, je získán průměrný roční základ daně, z kterého vychází veškeré následující výpočty v této práci – viz tabulka č. 6.

Tabulka 5 Počet zaměstnanců a OSVČ

Postavení v hlavním zaměstnání Status in employment in main job	4. čtvrtletí 2013 Q4 2013	4. čtvrtletí 2014 Q4 2014						Přírůstek/úbytek Increase/Decrease	Index
	celkem Total	celkem Total		muži Men		ženy Women		Q4 2014 - Q4 2013	Q4 2014 / Q4 2013
	abs. v tis. Thousand	abs. v tis. Thousand	%	abs. v tis. Thousand	%	abs. v tis. Thousand	%	abs. v tis. Thousand	%
Celkem Total	4957,7	5017,1	100,0	2828,0	100,0	2189,0	100,0	59,3	101,2
zaměstnanci (včetně členů produkčních družstev) Employees (including members of	4067,3	4118,0	82,1	2204,3	77,9	1913,8	87,4	50,7	101,2
podnikatelé bez zaměstnanců The self-employed without employees	681,0	693,1	13,8	478,7	16,9	214,4	9,8	12,2	101,8
podnikatelé se zaměstnanci The self-employed with employees	170,1	176,4	3,5	138,6	4,9	37,9	1,7	6,3	103,7
pomáhající rodinní příslušníci Contributing family workers	39,3	29,5	0,6	6,5	0,2	23,0	1,1	-9,8	75,0

Zdroj: ČSÚ [45]

Z údajů z tabulky č. 5 o počtu zaměstnanců a OSVČ je získán údaj pro rok 2014 o počtu OSVČ, kterých je celkem 899 tis, pomocí kterého je vypočítán průměrný reálný základ daně OSVČ podle § 7 ZDP, z kterého se vychází u výpočtů v této práci. Reálný základ daně je takto vyčíslen na měsíční zisk 11 348 Kč, tzn. 136 171 Kč ročně.

Tabulka 6 Reálný průměrný základ daně OSVČ v Kč

Dílčí základ daně dle § 7 zákona	122 417 817 512
Počet OSVČ	899 000
Průměrný základ daně	136 171
Průměrný základ daně	11 348

Zdroj: vlastní zpracování

Druhý základ daně z příjmů OSVČ je vyčíslení základu, který by teoreticky přiznávaly OSVČ podle § 7 ZDP v případě, kdy si záměrně nesnižují příjmy ani nenadhodnocují výdaje, aby snížily základ daně z něho výslednou vypočtenou daňovou

povinnost. Nový základ daně OSVČ je dán myšlenkou, která předpokládá, že aby se OSVČ vyplatilo provozovat samostatnou činnost jako hlavní obživu, musí se její zisk rovnat minimálně mediánu příjmů zaměstnanců. V opačném případě by bylo z racionálního hlediska výhodnější nechat se zaměstnat a nepodstupovat tak rizika, která výkon samostatné činnosti přináší, např. nejistý příjem, odbyt výrobků či poptávka po službách apod. Novým základem daně pro daň z příjmů podle § 7 ZDP, tak bude pro OSVČ medián příjmů zaměstnance 22 847 Kč za měsíc, tzn. 274 164 Kč za rok.

4.2.1. Daň z příjmů podle § 6 ZDP

Pro porovnání zdanění zaměstnance a zdanění OSVČ při stejné výši příjmů danou mediánem příjmů zaměstnance pro rok 2014 je v následující tabulce proveden výpočet měsíční zálohy na daň z příjmů fyzických osob u všech determinovaných skupin zaměstnanců podle daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Z hrubé mzdy je vypočítáno jak pojistné hrazené zaměstnavatelem, tak hrazené zaměstnancem. Ze součtu hrubé mzdy zaměstnanců a pojistného hrazeného zaměstnavatelem je vyčíslena superhrubá mzda, ze které je vypočtena záloha na daň. Od zálohy se odečítá sleva na poplatníka ve výši 2 070 Kč, jak bylo popsáno v předešlé kapitole a daňové zvýhodnění podle počtu vyživovaných dětí od poplatníků, kteří ho neuplatňují až po poplatníky, kteří uplatňují daňové zvýhodnění na dvě děti. V závěru tabulky je uvedena čistá mzda poplatníků z jednotlivých skupin po odečtení zdravotního, sociálního pojištění a záloh na daň z příjmů.

Tabulka 7 Výpočet měsíční zálohy na daň a čisté mzdy jednotlivých skupin poplatníků v Kč

		Medián
Hrubý příjem	Medián	22 847
Zákonné pojištění hrazené zaměstnavatelem	Sazba 34 %	7 767
Zákonné pojištění hrazené zaměstnancem	Sazba 11 %	2 513
Superhrubá mzda	Hrubá mzda + pojištění zaměstnavatel	30 615
Zaokrouhlení	Na 100 Kč nahoru	30 700
Záloha na daň	Daňová sazba 15 %	4 605
Záloha na daň po slevách - sleva na poplatníka	2 070 Kč	2 535
Daňové zvýhodnění - počet dětí	0 dětí	0
	1. dítě	1 117
	2. dítě	1 117
Výsledná záloha na daň - počet dětí	0 dětí	2 535
	1 dítě	1 418
	2 děti	301
Čistá mzda (hrubá mzda – ZP - SP - záloha na daň)	0 dětí	17 799
	1 dítě	18 916
	2 děti	20 033

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá daňová povinnost u všech tří skupin poplatníků, ale dá se říct, že především záloha na daň u poplatníka, který uplatňuje daňové zvýhodnění na dvě děti, je velice nízká.

Následující tabulka obsahuje výpočet ročního zúčtování záloh na daň a částku celkové daňové povinnosti nebo daňového bonusu za zdaňovací období.

Tabulka 8 Roční zúčtování daně zaměstnance v Kč

		Medián
Roční hrubý příjem	12x hrubý příjem	274 164
Zákonné pojištění hrazené zaměstnavatelem	Sazba 34 %	93 216
Roční základ daně podle § 6	Superhrubá mzda za rok	367 380
Odčitatelné položky od základu daně (úroky hrazené na hypoteční úvěr, životní pojištění)	Celkem	10 743
Úroky zaplacené za hypoteční úvěr	viz tabulka č. 3	8 260
Životní pojištění	viz tabulka č. 3	2 483
Upravený základ daně		356 637
Zaokrouhlený základ daně	na 100 Kč dolů	356 600
Daň před slevami	Sazba 15 %	53 490
Daň po slevách - sleva na dani na poplatníka	24 840 Kč	28 650
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	0 dětí	0
	1. dítě	13 404
	2. dítě	13 404
Daňová povinnost celkem (nebo daňový bonus)	0 dětí	28 650
	1 dítě	15 246
	2 děti	1 842
Zaplacené zálohy na daň	0 dětí	30 420
	1 dítě	17 016
	2 děti	3 612
Výsledná daňová povinnost/bonus	0 dětí	-1 770
	1 dítě	-1 770
	2 děti	-1 770

Zdroj: vlastní zpracování

Z ročního zúčtování daně z příjmů FO je patrné, že daňová povinnost zaměstnanců je kladná. Na daňový bonus nedosáhne ani poplatník se dvěma dětmi. Doplatek výsledné daňové povinnosti mají všechny skupiny poplatníků stejný, jelikož daňové slevy i zvýhodnění bylo promítnuto již do měsíčních záloh na daň u všech poplatníků.

4.2.2. Daň z příjmů podle § 7 ZDP – průměrný reálný ZD

Jak již bylo zmíněno, pro odhad daňového úniku OSVČ je nejprve proveden výpočet daňové povinnosti jedné modelové OSVČ s průměrným základem daně z roku

2013 a poté je vytvořen nový základ daně, kterého by měla OSVČ teoreticky minimálně dosahovat, aby se jí provozování samostatné činnosti vyplatilo.

V následující tabulce je provedeno roční zúčtování daně z příjmů OSVČ s reálným průměrným základem daně.

Tabulka 9 Roční zúčtování daně OSVČ podle reálného průměrného ZD v Kč

Základ daně podle § 7	Přiznaný základ daně za rok 2013	136 171
Odčitatelné položky od základu daně (úroky hrazené na hypoteční úvěr, životní pojištění)	Celkem	10 743
Úroky zaplacené za hypoteční úvěr	viz tabulka č. 3	8 260
Životní pojištění	viz tabulka č. 3	2 483
Upravený základ daně	ZD - odčitatelné položky	125 428
Zaokrouhlení	Na 100 Kč dolů	125 400
Daň před slevami	15 %	18 810
Daňová sleva na poplatníka	24 840 Kč	-6 030
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	0 dětí	0
	1 dítě	13 404
	2 děti	13 404
Celková daňová povinnost/bonus	0 dětí	-6 030
	1 dítě	-19 434
	2 děti	-32 838

Zdroj: vlastní zpracování

Z porovnání základu daně zaměstnance a OSVČ vyplývá, že její daňový základ je 2,6 krát nižší. Jednak je to způsobeno tím, že daňový základ zaměstnance je navýšen o pojistné, které hradí zaměstnavatel. Navíc má OSVČ možnost ovlivňovat daňový základ pomocí nepřiznání všech příjmů či zahrnování výdajů, které sloužily i pro soukromou spotřebu, nikoliv pouze pro účely podnikání. Díky tomu OSVČ v tomto výpočtu nejenže neplatí žádnou daň, navíc má nárok na daňový bonus, který se úměrně zvyšuje o 13 404 Kč s každým uplatněným daňovým bonusem na vyživované dítě.

4.2.3. Daň z příjmů podle § 7 ZDP – nový ZD rovný mediánu příjmu zaměstnance

Níže je proveden pro srovnání výpočet ročního zúčtování osoby samostatně výdělečně činné. V této tabulce není zohledněn odvod sociálního a zdravotního pojištění, protože tato problematika je řešena zvlášť v dalších kapitolách této práce. Příjem OSVČ je roven mediánu příjmů zaměstnance za rok 2014, tudíž se jedná o výpočet teoretické daňové povinnosti za předpokladu, že OSVČ záměrně neovlivňuje přiznávání výše příjmů pro snížení daňové povinnosti. Od základu daně jsou odečteny odčitatelné položky, jejichž výše byla vypočtena a definována v kapitole 4.1. Charakteristika poplatníka. U OSVČ jsou též rozlišeny skupiny poplatníků podle počtu vyživovaných dětí.

Tabulka 10 Roční zúčtování daně z příjmů OSVČ s přeneseným příjmem zaměstnanců ve výši mediánu za rok 2014 v Kč

Základ daně podle § 7	Základ daně ve výši mediánu mzdy zaměstnanců za rok 2014	274 164
Odčitatelné položky od základu daně (úroky hrazené na hypoteční úvěr, životní pojištění)	Celkem	10 743
Úroky zaplacené za hypoteční úvěr	viz tabulka č. 3	8 260
Životní pojištění	viz tabulka č. 3	2 483
Upravený základ daně	ZD-odčitatelné položky	263 421
Zaokrouhlení	Na 100 Kč dolů	263 400
Daň před slevami	15%	39 510
Daňová sleva na poplatníka	24 840 Kč	14 670
Daňové zvýhodnění na vyživované dítě	0 dětí	0
	1. dítě	13 404
	2. dítě	13 404
Celková daňová povinnost/bonus	0 dětí	14 670
	1 dítě	1 266
	2 děti	-12 138

Zdroj: vlastní zpracování

Základ daně OSVČ je nižší o pojistné hrazené zaměstnavatelem za zaměstnance, tedy o 34 %. Následkem je nižší daňová povinnost OSVČ s přeneseným základem daně.

Zde již alespoň poplatníkovi bez vyživovaných dětí a nebo s jedním vyživovaným dítětem vzniká daňová povinnost. Daňový bonus odčerpá až poplatník se dvěma vyživovanými dětmi.

4.3. Daňové zatížení zdravotním a sociálním pojištěním zaměstnanců a OSVČ

Cílem této kapitoly je jak srovnat finanční náklady obou skupin poplatníků na zdravotní a sociální pojištění, tak z toho plynoucí výhody – čerpání dávek sociálního pojištění a plnění ze zdravotního pojištění. U OSVČ jsou výpočty provedeny jak z převzatého příjmu rovnému mediánu příjmu zaměstnance, i z reálného průměrného základu daně z tabulky č. 6.

4.3.1. Zdravotní pojištění

Sazba pojistného na zdravotní pojištění je stejná pro obě skupiny poplatníků – 13,5 % z vyměřovacího základu. Právě ale vyměřovací základ je pro zaměstnance a OSVČ rozdílný. Pojistné zaměstnance je vypočítáváno z hrubé mzdy zaměstnance, přičemž zaměstnanci se ze mzdy sráží 1/3 pojistného ve výši 4,5 % ze mzdy a zaměstnavatel hradí zbylé 2/3 pojistného ve výši 9 % ze mzdy zaměstnance. Rozhodné období pro výpočet zdravotního pojištění zaměstnance je jeden kalendářní měsíc. Oproti tomu OSVČ hradí měsíční zálohy na pojistné, které jsou vypočítávány z vyměřovacího základu 50 % z příjmů, od kterých jsou odečteny výdaje nutné na jejich dosažení. Na konci rozhodného období, kterým je jeden rok, je porovnána výše vybraných měsíčních záloh s celkovou výší pojistného. Pokud byly vybrány nižší zálohy, než je vypočtená povinnost, musí OSVČ zaplatit doplatek pojistného. V případě, že na zálohách uhradil vyšší částku, než měl, je mu přeplatek vrácen zdravotní pojišťovnou. Liší se i minimální vyměřovací základy obou druhů poplatníků. Minimální vyměřovací základ zaměstnance je odvozen z výše minimální mzdy, OSVČ má minimální vyměřovací základ určen dvanáctinásobkem poloviny průměrné mzdy.

4.3.2. Zdravotní pojištění zaměstnance

Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn příjmů (hrubé mzdy), které si vydělal od svého zaměstnavatele. Jelikož stále uvažujeme jako příjem zaměstnance medián mzdy, který činí 22 847 Kč, nemůže dojít k tomu, že by zaměstnanec nesplnil minimální vyměřovací základ. Pojistné tak bude vypočítáno přímo z mediánu příjmů. U zaměstnance je výpočet jednoduchý – provádí se pouze měsíční odvod, tudíž nutné provádět roční zúčtování pojistného jak je tomu u OSVČ.

Tabulka 11 Zdravotní pojištění zaměstnance v Kč

Vyměřovací základ	22 847
ZP 13,5 %	3 084
ZP zaměstnanec 4,5 %	1 028
ZP zaměstnavatel 9 %	2 056
Celková zaokrouhlená částka na celé Kč nahoru	3 085

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že za zaměstnance je ročně odvedeno zdravotní pojistné ve výši 37 008 Kč. Z toho 24 672 Kč jsou náklady zaměstnavatele a 12 336 Kč hradí zaměstnanec.

4.3.3. Zdravotní pojištění OSVČ

Pojistné na zdravotní pojištění u OSVČ je v následujících tabulkách vypočteno u obou sledovaných základů daně – skutečný ZD přiznaný za rok 2013 OSVČ a přepočtený ZD podle mediánu zaměstnance.

Tabulka 12 Výše pojistného na ZP OSVČ - reálný ZD v Kč

Vyměřovací základ		11 348
Upravený vyměřovací základ podle minimálního vyměřovacího paušálu		12 971
Měsíční záloha na pojistné	13,5%	1 751
Roční vyměřovací základ		155 652
Výše pojistného na ZP za rozhodné období		21 013

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 13 Výše pojistného na ZP OSVČ – medián jako základ daně v Kč

Vyměřovací základ		22 847
Měsíční záloha na pojistné	13,5%	3 084
Roční vyměřovací základ podle výdajového paušálu		274 164
Roční zúčtování ZP	13,5%	37 008

zdroj: vlastní zpracování

4.3.4. Srovnání čerpání zdravotního pojištění

Nárok na čerpání dávek ze zdravotního pojištění mají obě skupiny poplatníků stejný. Přesto se částky na pojistné, které musí zaměstnanec a OSVČ odvést, výrazně liší. Porovnejme např. minimální odvod na zdravotní pojištění zaměstnance a OSVČ:

Tabulka 14 Minimální platby na zdravotní pojištění zaměstnance a OSVČ v Kč

Poplatník	Výše minim. pojistného
ZP zaměstnanec celkem	1 148
ZP zaměstnanec celkem	383
ZP zaměstnavatel	765
OSVČ	1 751

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce č. 14 je srovnán minimální měsíční odvod na zdravotní pojištění. Je patrné, že v tomto ohledu má vyšší náklad spojený se zdravotním pojištěním OSVČ, jehož minimální povinná platba je vyšší o 603 Kč měsíčně, než je tomu u zaměstnance

Pro srovnání je v tabulce níže uvedeno stejné porovnání, ale již není brán v potaz minimální vyměřovací základ, nýbrž medián příjmu zaměstnance, reálný priznaný základ daně OSVČ za rok 2013 a poté medián aplikovaný jako základ daně OSVČ.

Tabulka 15 Výše měsíčního pojistného na ZP s mediánem příjmu zaměstnance a reálným základem daně OSVČ v Kč

Poplatník	Výše minim. pojistného	Roční výše pojistného
ZP zaměstnanec celkem	3 084	37 008
ZP zaměstnanec celkem	1 028	12 336
ZP zaměstnavatel	2 056	24 672
OSVČ – reálný průměrný ZD	1 751	21 013
OSVČ - ZD medián	3 084	37 008

Zdroj: vlastní zpracování

Po přepočtení vyměřovacího základu u zaměstnance na medián příjmů pro rok 2014 se již měsíční odvod na zdravotní pojištění ukázal vyšší u zaměstnance o 1 333 Kč oproti průměrnému reálnému základu daně. Ti totiž nemají příliš voleb, jak optimalizovat svůj daňový základ jako OSVČ, jelikož za výpočet jejich daňových povinností je zodpovědný zaměstnavatel. Oproti tomu pojistné na zdravotní pojištění OSVČ se nezměnilo. Jako vyměřovací základ je brán v úvahu reálný průměrný základ daně z roku 2013, který byl získán jako poměr celkového základu daně podle § 7 a celkového počtu aktivních OSVČ v roce 2014. Jako měsíční vyměřovací základ je tak získána částka 11 348 Kč, která nedosáhne na minimální vyměřovací základ, která pro OSVČ činí 12 971 Kč, takže výpočet byl prováděn stejně jako u předchozí tabulky. Z tabulky je též patrné, že kdyby OSVČ měla stejný základ daně jako zaměstnanec, platila by i stejné zdravotní pojištění, jelikož by vyměřovací základ přesáhl ten minimální.

4.3.5. Sociální zabezpečení

Sazby pojistného na sociální zabezpečení se skládají ze tří složek. Pojistné na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Celková sazba sociálního zabezpečení je stejná u zaměstnanců i OSVČ. Rozdíly ve výsledných částkách hrazených na sociální zabezpečení jsou způsobeny rozdílnými vyměřovacími základy a také faktem, že podstatnou část sociálního pojištění hradí za zaměstnance zaměstnavatel. Zaměstnanci se z jeho mzdy sráží částka rovná 6,5 % z hrubé mzdy, která je odváděna prostřednictvím zaměstnavatele na důchodové pojištění. Zaměstnavatel hradí na své náklady sociální pojištění ve výši 2,3 % na nemocenské

pojištění z hrubé mzdy, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Pro účely této práce bylo definováno, že OSVČ se dobrovolně účastní nemocenského pojištění. Celkové sazby pojistného jsou tak rovny součtu sazbám odváděných zaměstnancem a zaměstnavatelem – 31,5 %. Z toho OSVČ odvádí 2,3 % na nemocenské pojištění, 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti z vyměřovacího základu. Tím je u důchodového pojištění a u příspěvku na státní politiku zaměstnanosti 50 % daňového základu podle § 7. Minimální vyměřovací základ je pro rok 2014 určen výší 6 486 Kč pro hlavní činnost, kterou se zabýváme. U nemocenského pojištění je minimální vyměřovací základ vymezen částkou 5 000 Kč.

4.3.6. Sociální zabezpečení zaměstnance

Pro účely této práce je příjem zaměstnance určen částkou 22 847 Kč, která je rovna mediánu příjmů zaměstnanců za rok 2014.

Tabulka 16 Měsíční záloha na SP zaměstnance v Kč

Vyměřovací základ	22 847
SP celkem 31,5%	7 197
SP zaměstnanec 6,5 %	1 485
SP zaměstnavatel 25 %	5 712
z toho nemocenské pojištění 2,3 %	525
důchodové pojištění 21,5 %	4 912
příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2 %	274
Celková zaokrouhlená částka na celé Kč nahoru	7 197

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.7. Sociální zabezpečení OSVČ

Pro zjednodušení pro účely této práce budeme uvažovat průměrný reálný daňový základ podle § 7 částku 11 348 Kč za měsíc a u daňového základu jako medián příjmu zaměstnance částku 22 847 Kč. Vyměřovací základ činí 50 % z daňového základu.

Tabulka 17 Výše pojistného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti - průměrný reálný ZD v Kč

Vyměřovací základ (50 % z daňového základu)	5 674
Aplikace minimálního vyměřovacího základu	6 486
Důchodové pojištění 28 %	1 816
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2 %	78
Celkem	1 894

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 18 Výše pojistného na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti - medián jako ZD v Kč

Vyměřovací základ (50 % z daňového základu)	11 424
Důchodové pojištění 28 %	3 199
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 1,2 %	137
Celkem	3 336

Zdroj: vlastní zpracování

Odvody, které jsou odvedeny do státního rozpočtu za zaměstnance (pojistné, které hradí zaměstnanec ze své hrubé mzdy, i které hradí zaměstnavatel), jsou výrazně vyšší, než odvody, které musí odvést OSVČ. Díky zaměstnanci je odvedeno do státního rozpočtu pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti celkem ve výši 6 671 Kč. OSVČ oproti tomu reálně odvádí pouze 1 894 Kč. V porovnání s OSVČ, který má základ daně jako medián příjmu, hradí zaměstnanec o 3 335 Kč více. Je to způsobeno faktem, že zaměstnanec odvádí pojistné z hrubé mzdy, kdežto OSVČ pouze z 50 % daňového základu.

Nemocenské pojištění je vypočítáváno odlišně. Jelikož účast na nemocenském pojištění je dobrovolná, je dobrovolná i výše příspěvku. Minimální vyměřovací základ činí 5 000 Kč, ale pokud chce mít OSVČ nárok na vyšší dávky v případě čerpání z nemocenského pojištění, musí navýšit i svůj vyměřovací základ. Dalším podstatným faktem je, že vyměřovací základ pro nemocenské pojištění nesmí být vyšší, než pro důchodové. Proto uvažujeme jako racionálně uvažující OSVČ, která chce mít vyšší dávky než z minimálního vyměřovacího základu, ale zároveň nechce zvyšovat svůj vyměřovací základ pro výpočet důchodové pojištění, že její vyměřovací základy budou

na stejné hodnotě – 50 % ze základu daně. U reálného základu daně se tak bude jednat o 50 % z 11 348 Kč, tj. 5 674 Kč. U základu daně jako mediánu příjmu zaměstnanců se jedná o 50 % z 22 847 Kč, tj. 11 424 Kč.

Tabulka 19 Výše pojistného na nemocenské pojištění - reálný ZD v Kč

Vyměřovací základ (50 % z daňového základu)	5 674
Nemocenské pojištění 2,3 %	131
Roční vyměřovací základ	68 088
Roční úhrn pojistného na nemocenské pojištění	1 566

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 20 Výše pojistného na nemocenské pojištění - medián jako daňový základ v Kč

Vyměřovací základ (50 % z daňového základu)	11 424
Nemocenské pojištění 2,3 %	263
Roční vyměřovací základ	137 088
Roční úhrn pojistného na nemocenské pojištění	3 153

Zdroj: vlastní zpracování

Co se týče příjmů do státního rozpočtu v podobě nemocenského pojištění, jsou odvody zaměstnanců a OSVČ výrazně odlišné. Zaměstnanec odvede z mediánu mzdy 525 Kč měsíčně, OSVČ z reálného ZD 131 Kč a při přepočteném základu daně OSVČ 263 Kč.

4.3.8. Srovnání čerpání dávek ze sociálního zabezpečení

V následujících výpočtech je zhodnoceno čerpání dávek OSVČ a zaměstnanci z nemocenského pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Dávky z důchodového pojištění nebudou vypočítávány a tudíž srovnány, protože výpočet se provádí z potřebné doby pojištění, která musí být nejméně 30 let (v případě starobního důchodu) a z příjmů, které zaměstnanec či OSVČ za toto období pobíral.

Z odvodů na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti jsou posléze vypláceny kromě aktivní politiky zaměstnanosti (např. tvorba nových pracovních míst) také peněžité podpory v nezaměstnanosti.

Podpora v nezaměstnanosti

Výpočet podpory v nezaměstnanosti náleží poplatníkovi po dobu max. 5 měsíců. První dva měsíce je mu vyplácena částka ve výši 65 % z čistého příjmu, další dva měsíce ve výši 50 % z čistého příjmu a poslední měsíc podpory pouze 45 % z čistého příjmu poplatníka. Pokud zaměstnanci náleží odstupné od zaměstnavatele z důvodu výpovědi z jeho strany z organizačních důvodů, začíná se podpora vyplácet až od doby, kdy mu již odstupné není vypláceno.

U následujících výpočtů je brán ohled na všechny tři skupiny poplatníků, jak zaměstnanců, tak OSVČ, podle počtu dětí.

Tabulka 21 Podpora v nezaměstnanosti – zaměstnanec v Kč

		Bezdětný	1 dítě	2 děti
Čistý příjem		17 799	18 916	20 033
Poměrná část	První dva měsíce podpory: 65%	11 569	12 295	13 021
	Druhé dva měsíce podpory: 50 %	8 900	9 458	10 017
	Poslední měsíc podpory: 45%	8 010	8 512	9 015

Zdroj: vlastní zpracování

U OSVČ je vyměřovacím základem pro výpočet podpory v nezaměstnanosti nikoliv čistý příjem, jak je tomu u zaměstnance, nýbrž vyměřovací základ, z kterého je kalkulován příspěvek na státní politiku nezaměstnanosti. V případě OSVČ, jehož základem daně je reálný základ z roku 2013, musel být použit minimální měsíční vyměřovací základ ve výši 6 486 Kč pro rok 2014, jelikož jeho reálný VZ nedosáhl na tuto částku. U OSVČ se základem daně rovným mediánu příjmu zaměstnance pro rok 2014 je vyměřovací základ 11 424 Kč.

Tabulka 22 Podpora v nezaměstnanosti - OSVČ (průměrný reálný základ daně) v Kč

Čistý příjem		6 486
Poměrná část	První dva měsíce podpory: 65%	4 216
	Druhé dva měsíce podpory: 50 %	3 243
	Poslední měsíc podpory: 45%	2 919

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 23 Podpora v nezaměstnanosti (základ daně = medián příjmu zaměstnance) v Kč

Čistý příjem		11 424
Poměrná část	První dva měsíce podpory: 65%	7 426
	Druhé dva měsíce podpory: 50 %	5 712
	Poslední měsíc podpory: 45%	5 141

Zdroj: vlastní zpracování

Z nemocenského pojištění může zaměstnanec i OSVČ čerpat určité dávky v případě vzniku sociální události. Tou může být např. nemoc, karanténa, ošetřování člena rodiny, těhotenství nebo mateřství.

Zaměstnanec má nárok na čerpání těchto dávek:

- nemocenská
- ošetřovné
- peněžitá nemoc v mateřství
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

OSVČ má přístup k dávkám oproti zaměstnanci omezený, a to na tyto dávky:

- nemocenská
- peněžitá pomoc v mateřství

Rozdílný přístup u ošetřovného je vysvětlen možností OSVČ přizpůsobit si čas, který věnuje samostatné činnosti. Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství je poskytován zaměstnankyním, které byly přeřazeny na hůře placenou pozici.

Pro výpočet dávek čerpaných z nemocenského pojištění je používán denní vyměřovací základ (DVZ):

$$DVZ = \frac{\text{vyměřovací základ v rozhodném období}}{\text{kalendářní dny připadající na rozhodné období - vyloučené doby}}$$

Vyměřovací základ zaměstnance je součet vyměřovacích základů pro pojistné na sociální zabezpečení za jednotlivé kalendářní měsíce v rozhodném období. Vyměřovacím obdobím OSVČ je součet měsíčních vyměřovacích základů, v kterých OSVČ platila nemocenské pojištění. Rozhodné období je obvykle 12 kalendářních měsíců, což je i předpoklad pro účely této práce. Vyloučenou dobou se rozumí období, kdy byl zaměstnanec i OSVČ dočasně práce neschopen.

Nemocenská

Na tuto dávku má nárok jak zaměstnanec, tak OSVČ. Dočasně práce neschopným se začíná vyplácet 15. dnem trvání dočasné pracovní neschopnosti a je vyplácena maximálně 380 kalendářních dnů ode dne vzniku dočasné pracovní neschopnosti (v závažných případech lze tuto dobu prodloužit vždy max. o 3 měsíce, maximálně o 350 kalendářních dnů).

Z vyměřovacího základu, kterým je např. hrubá mzda zaměstnance nebo vyměřovací základ pro nemocenské pojištění OSVČ. Vyměřovací základ se vydělí počtem dnů v rozhodném období (sníženém o případné vyloučené doby, které pro tuto práci nejsou předpokládány). Takto získaný denní vyměřovací základ je snížen pomocí redukčních hranic, z kterých je získán redukovaný denní vyměřovací základ, který je násoben sazbou 60 % a je tak získána denní dávka nemocenské.

Tabulka 24 Redukční hranice

Redukční hranice	Zápočet osobního vyměřovacího základu ve výši
865 Kč	90 %
1 298 Kč	60 %
2 595 Kč	30 %
nad 2 595 Kč	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 25 Výpočet denní dávky nemocenské – zaměstnanec v Kč

Vyměřovací základ	274 164
Denní VZ	751
Redukce redukční hranicí (90 %)	676
Denní dávka nemocenské	406

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 26 Výpočet denní dávky nemocenské - OSVČ s reálným ZD v Kč

Vyměřovací základ	68 088
Denní VZ	187
Redukce redukční hranicí (90 %)	168
Denní dávka nemocenské (60 %)	101

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 27 Výpočet denní dávky nemocenské - OSVČ s ZD jako medián příjmu zaměstnance v Kč

Vyměřovací základ	137 088
Denní VZ	376
Redukce redukční hranicí (90 %)	338
Denní dávka nemocenské	203

Zdroj: vlastní zpracování

Z výpočtů je patrné, že nejvyšší dávku bude čerpat zaměstnanec a to ve výši 406 Kč. Ten však také odvádí nejvyšší měsíční pojistné, jak vyplývá z předešlých výpočtů, a to ve výši 525 Kč/měsíc. Oproti tomu OSVČ, u kterého je základem daně reálný průměrný základ daně za rok 2013, by pobíral denní dávku nemocenské pouze ve výši

101 Kč. Dá se ale říci, že je pouze na něm, jakou dávku bude pobírat, protože má možnost zvýšit svůj vyměřovací základ. Pokud by jeho vyměřovacím základem pro pojistné byl medián příjmu zaměstnance, který je redukován 50 % pro výpočet pojistného na nemocenské pojištění, dávka nemocenské by byla 203 Kč za jeden den pracovní neschopnosti.

Ošetřovné

Ošetřovné je dávka poskytována v situaci, kdy zaměstnanec musí pečovat o blízkého člena rodiny. Podmínkou je, že s ošetřovaným členem rodiny žije ve společné domácnosti. Tato podmínka neplatí, pokud se jedná o dítě mladší 10 let. Podpůrčí doba je maximálně 9 kalendářních dnů nebo 16 kalendářních dnů, pokud je pečující osoba osamělý zaměstnanec (ovdovělý, svobodný, rozvedený), který pečuje alespoň o jedno dítě do 16 let věku. Postup výpočtu je stejný jako u nemocenské i s částkami redukčních hranic. Vzhledem k tomu, že k této dávce má přístup pouze zaměstnanec, budou provedeny výpočty pouze pro poplatníka daně z příjmu podle § 6 ZDP.

Tabulka 28 Výpočet ošetřovaného zaměstnance v Kč

Vyměřovací základ	274 164
Denní VZ	751
Redukce redukční hranicí (90 %)	676
Denní dávka ošetřovného	406

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanec má tak výhodu oproti OSVČ, jelikož mu je poskytována dávka ošetřovného ve výši 406 Kč z toho vyměřovacího základu za den, kdy trvá ošetřovné.

Peněžité pomoci v mateřství

Smyslem peněžité pomoci v mateřství je nahradit příjem v těhotenství a po určenou dobu po porodu. Podpůrčí doba je obvykle 28 týdnů ode dne nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Výpočet probíhá obdobně jako u nemocenské a ošetřovného s rozdílem, že do redukční hranice se počítá 100 % DVZ a sazba pro výpočet je 70 %. Na tuto dávku má nárok zaměstnanec i OSVČ, výpočty budou proto provedeny pro obě skupiny poplatníků.

U OSVČ opět pro oba vyměřovací základy – reálný z roku 2013 a přenesený ZD ve výši mediánu zaměstnance pro rok 2014

Tabulka 29 Výpočet peněžité pomoci v mateřství – zaměstnanec v Kč

Vyměřovací základ	274 164
Denní VZ	751
Redukce redukční hranicí (90 %)	751
Denní dávka peněžité pomoci v mateřství	526

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 30 Výpočet peněžité pomoci v mateřství - OSVČ s reálným VZ v Kč

Vyměřovací základ	68 088
Denní VZ	187
Redukce redukční hranicí (90 %)	187
Denní dávka peněžité pomoci v mateřství	131

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 31 Výpočet peněžité pomoci v mateřství - OSVČ s VZ jako medián příjmu zaměstnance v Kč

Vyměřovací základ	137 088
Denní VZ	376
Redukce redukční hranicí (90 %)	376
Denní dávka peněžité pomoci v mateřství	263

Zdroj: vlastní zpracování

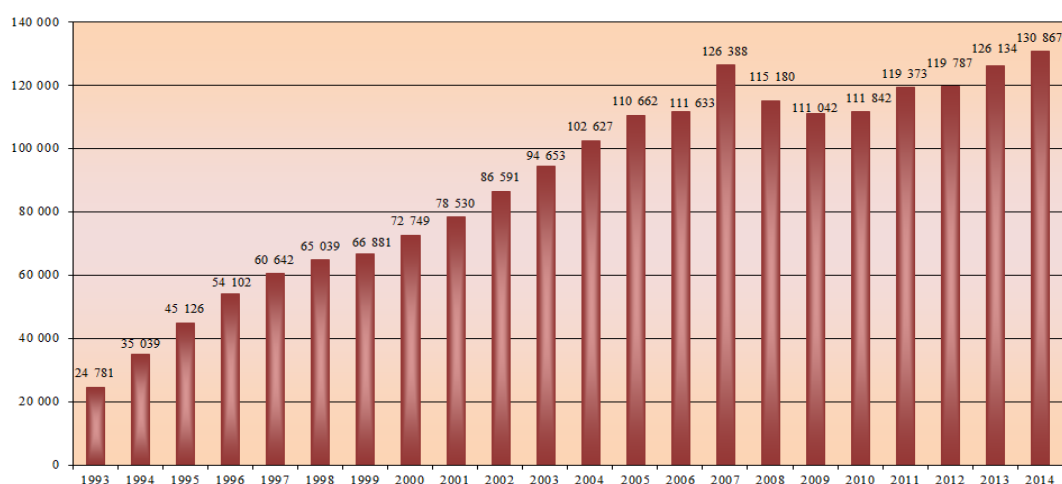
I u dávek peněžité pomoci v mateřství má zaměstnanec oproti OSVČ výhodu. Při pohledu na odvody na sociální zabezpečí je to ale celkem logické. Peněžítá pomoc v mateřství pro zaměstnance činí 526 Kč, který na nemocenské pojištění odvádí měsíčně ze své mzdy 525 Kč. Oproti tomu OSVČ s reálným průměrným základem z roku 2013, odvádí měsíční pojistné na nemocenské pojištění 131 Kč, čímž jí posléze náleží dávka peněžité pomoci v mateřství ve výši 131 Kč. Kdyby měla daňový základ na úrovni mediánu příjmu zaměstnance, náležela by OSVČ dávka ve výši 263 Kč denně, na kterou přispívá stejnou částkou měsíčně na nemocenské pojištění.

5. Odhad daňového úniku OSVČ u daně z příjmů FO

Záměr odhadnout výši daňového úniku OSVČ vzešel z rozdílného vývoje výběru daní z příjmů od poplatníků ze závislé činnosti a funkčních požitků a OSVČ. Jak je vidět v níže uvedených grafech. Výběr daně z příjmů od poplatníků ze závislé činnosti a funkčních požitků každým rokem stoupá, kdežto výběr stejné daně od osob samostatně výdělečně činných za posledních 10 let výrazně klesla.

Graf 6 Vývoj inkasa daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti 1993 - 2014 v mil. Kč

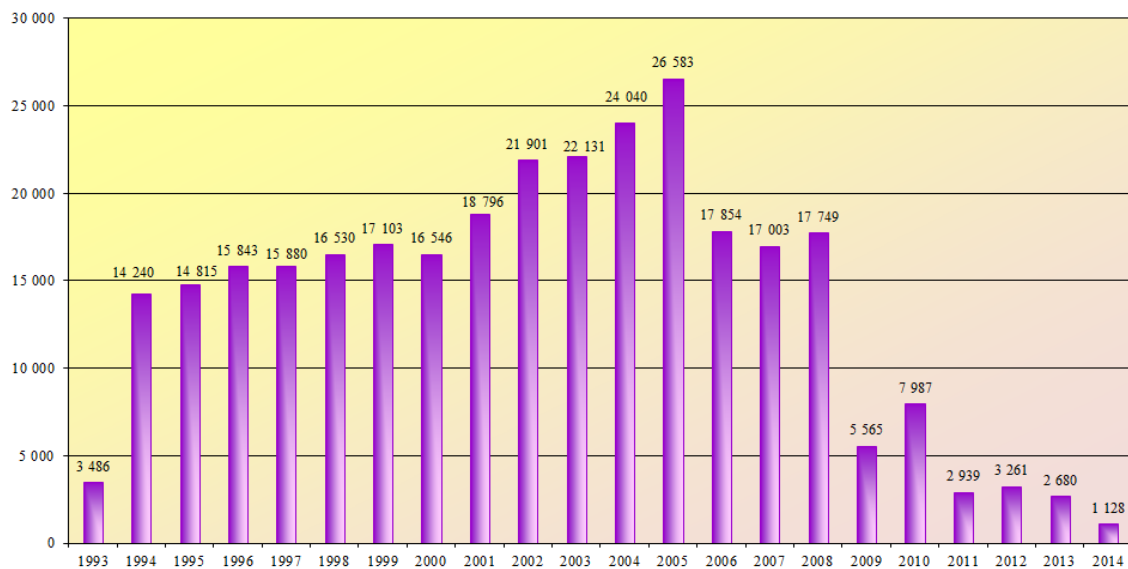
Přehled vývoje inkasa daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
v letech 1993 až 2014 v mil. Kč

Zdroj: Finanční správa, [46]

Graf 7 Vývoj inkasa daně z příjmů OSVČ 1993 – 2014 v mil. Kč

Přehled vývoje inkasa daně z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných
v letech 1993 až 2014 v mil. Kč

Zdroj: Finanční správa, [46]

Pro vyčíslení celkového daňového úniku OSVČ, které je cílem této práce, je nutné znát údaje o tom, kolik OSVČ provozuje samostatnou činnost. Na žádost od Ministerstva financí České republiky v následující tabulce:

Tabulka 32 Počty OSVČ podle uplatňovaného výdajového paušálu v letech 2000 – 2013 v Kč

Rok	OSVČ	OSVČ uplatňující výdaje procentem	Sazba				
			30%	40%	50%	60%	80%
2000	964 695	154 813					
2001	1 029 075	152 531					
2002	1 038 589	171 682					
2003	1 036 781	170 657					
2004	966 265	165 626					
2005	948 876	225 324					
2006	958 073	277 761		35 004	169 349	66 170	7 238
2007	965 447	313 589		37 786	190 950	77 093	7 760
2008	975 149	357 581		40 388	218 614	90 578	8 001
2009	992 090	432 799		29	156	313 210	119 404
2010	1 003 264	468 739		45 210		292 402	131 127
2011	1 021 997	511 577	210	49 766		319 043	142 558
2012	1 013 795	524 080	274	51 588		325 763	146 455
2013	990 043	483 839	515	51 439		296 969	134 916

Zdroj: MFČR, emailová komunikace viz Příloha č. 3

V roce 2014 bylo evidováno 899 tisíc OSVČ (viz tabulka č. 5 Počet zaměstnanců OSVČ). Pro vyčíslení daňového úniku je zvolena metodika přiřazení stejného příjmu – mediánu z roku 2014, jaký má zaměstnanec na osobu samostatně výdělečně činnou. Tato myšlenka spočívá v tom, že aby se OSVČ skutečně vyplatilo provozovat samostatnou činnost, musí mít minimálně stejný příjem jako zaměstnanec. V jiném případě by se jako racionálně uvažující poplatník nechal zaměstnat a nenesl by navíc žádné podnikatelské riziko. Příjem použitý pro účely této práce by měl odpovídat obecným příjmům v České republice. Po úvaze byl jako nový základ daně OSVČ zvolen medián příjmů zaměstnance za rok 2014. Odhad je tak rozdíl mezi skutečně odvedenou daní v roce 2013 vypočtenou z průměrného reálného dílčího daňového základu podle § 7 z roku 2013, který je vyčíslen v tabulkách č. 6 a 9; a nově vyčíslenou daňovou povinností z přeneseného základu daně zaměstnance ve výši mediánu příjmů za rok 2014.

V níže uvedené tabulce je vyčíslen rozdíl v daňové povinnosti mezi OSVČ s reálným průměrným základem daně z roku 2013 a OSVČ se základem daně na úrovni mediánu příjmů zaměstnance za rok 2013.

Tabulka 33 Rozdíl v daňové povinnosti podle rozdílného ZD v Kč

OSVČ	Výsledná daňová povinnost/(-)bonus		
	0 dětí	1 dítě	2 děti
Daňová povinnost/bonus OSVČ vypočtená ze ZD rovnému průměrnému ZD za rok 2013 vypočítaná v tabulce č. 6	-6 030	-19 434	-32 838
Daňová povinnost/bonus OSVČ vypočtená ze ZD rovnému mediánu příjmů zaměstnanců za rok 2014	14 670	1 266	-12 138
Rozdíl v daňové povinnosti	20 700	20 700	20 700

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že daňový únik je stejně vysoký u všech skupin OSVČ podle počtu vyživovaných dětí.

Součástí daňových úniků je nepochybně i nižší odvod pojistného související s nižším základem daně. Níže je vypočten rozdíl v odvodu pojistného na zdravotní

a sociální pojištění, které je rozčleněno na nemocenské pojištění, důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Tabulka 34 Vyčíslení daňového úniku ze zdravotního a sociální pojištění v Kč

OSVČ	Pojistné na SP			
	Pojistné na ZP	Nemocenské pojištění	Důchodové pojištění	Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
Daňová povinnost/bonus OSVČ vypočtená ze ZD rovnému průměrnému ZD za rok 2013 vypočítaná v tabulce č. 6	21 013	1 566	21 793	936
Daňová povinnost/bonus OSVČ vypočtená ze ZD rovnému mediánu příjmů zaměstnanců za rok 2014	37 008	3 153	38 385	1 644
Rozdíl v pojistném	15 995	1 587	16 592	708

Zdroj: vlastní zpracování

Ani úniky na odvodech na pojistném na zdravotní a sociální pojištění nejsou zanedbatelné. Na jednu osobu samostatně výdělečně činnou vychází únik ze zdravotního pojištění ve výši 15 995 Kč ročně, za sociální pojištění dohromady za 18 887 Kč.

Pro vyčíslení celkového daňového úniku OSVČ v České republice, jsou úniky za jednu OSVČ vyčíslené v předešlých tabulkách vynásobeny počtem OSVČ podle dat z roku 2014.

Tabulka 35 Vyčíslení odhadu celkového daňového úniku OSVČ v České republice za rok 2014 v Kč

Rozdíl v daňové povinnosti	20 700	18 609 300 000
Rozdíl v pojistném na zdravotní pojištění	15 995	14 379 505 000
Rozdíl v pojistném na nemocenské pojištění	1 587	1 426 713 000
Rozdíl v pojistném na důchodové pojištění	16 592	14 916 208 000
Rozdíl v odvodu příspěvku na státní politiku zaměstnanosti	708	636 492 000
Počet OSVČ v roce 2014	899 000	
Celkový daňový únik	49 968 218 000	

Zdroj: vlastní zpracování

Odhad daňového úniku OSVČ vyčíslen ve výše uvedeném výpočtu v tabulce je velmi znepokojující. Celkový odhad úniku na dani z příjmů OSVČ je odhadnut na 18,6 mld. Kč. Celkový únik na ZP pojištění je odhadnut na 14,38 mld. Kč a na sociálním pojištění je daňový únik odhadnut celkem ve výši 16,98 mld. Kč. O tolik podle odhadů vycházejících z této práce ochudí celkem OSVČ státní rozpočet.

6. Diskuze a výsledky

Vzhledem k výsledkům v kapitole č. 4 a 5 zabývající se vyčíslením odhadu daňového úniku OSVČ z daně z příjmů i odvodů na zdravotní a sociální pojištění je patrné, že postavení zaměstnance v systému je značně nespravedlivé. Z vypočtených nároků na dávky plynoucích ze sociálního pojištění má sice OSVČ horší pozici, co se týče přístupu k dávkám, jeho odvod na sociální pojištění je ale poměrně nižší. Vyměřovací základ OSVČ je pouze 50 % základu daně, čili pojistné na sociální pojištění odvádí pouze z poloviny jeho dosaženého zisku, oproti tomu zaměstnanec odvádí stejné úrokové sazby z hrubé mzdy. Horší přístup k dávkám je tak díky rozdílnému vyměřovacímu základu značně vyvážen. OSVČ ročně zaplatí na sociálním pojištění 24 300 Kč (součet všech tří složek sociálního zabezpečení vypočítaných z reálného daňového průměrného základu za rok 2013). Za zaměstnance je do státního rozpočtu odvedeno spolu s částkami, které hradí zaměstnavatel, dohromady 86 352 Kč. Rozdíl 62 052 Kč v odvodech na sociální pojištění mezi zaměstnancem a OSVČ je markantní.

Co se týče odvodů na zdravotní pojištění, zde je rozdíl také značný. Zaměstnanec odvede roční zdravotní pojištění ve výši 37 008 Kč, OSVČ pouze 21 013 Kč. Rozdíl 15 995 Kč v odvodech na zdravotní pojištění není podložen žádným logickým vysvětlením. Oba poplatníci mají totiž stejný přístup k čerpání zdravotního pojištění, a tak zde rozdílná výše platby není vůbec opodstatněná. Rozdíl v čerpání je způsoben pouze odlišným zdravotním stavem pojištěnců, nikoliv způsobem jejich získávání příjmů.

U daní z příjmů je OSVČ zvýhodněna různými způsoby. Zaměstnanec je v nevýhodě kvůli výpočtu daně ze superhrubé mzdy, oproti tomu OSVČ má základ daně rozdíl mezi příjmy a výdaji vynaloženými na dosažení příjmů. Navíc má u stanovení výdajů možnost vybrat si, zda uplatní skutečně vynaložené výdaje, které prokáže vedením daňové evidence či účetnictví nebo stanovením výdajů pomocí výdajových paušálů. Ty jsou dle mého názoru velkorysé. V modelových příkladech zveřejněných v praktické části této práce bylo porovnáváno zdanění zaměstnance, který má hrubý příjem rovný mediánu příjmů zaměstnanců stanovený za rok 2014 Českým statistickým úřadem, a OSVČ, jehož daňový základ (příjmy minus výdaje) byl stanoven jako průměrný daňový základ OSVČ za rok 2013 (údaje z roku 2014 nejsou k dispozici s ohledem na podání daňového přiznání

k 31. 3. 2015). Modelová OSVČ uplatňovala výdaje ve skutečné výši a rozdíl mezi odvedenou daní z příjmů zaměstnance a OSVČ činí 34 680 Kč.

Z výše uvedených porovnání vyplývá, že postavení OSVČ v systému daně z příjmů a pojištění je výhodnější co se týče odvodů. Jsou ale samozřejmě jiné aspekty, které je třeba brát v úvahu při volbě, zda je výhodnější získávat finanční prostředky závislou činností či funkčními požitky nebo samostatnou činností. Zaměstnání má samozřejmě též své výhody. Např. zaměstnanec má nárok na dovolenou, která je stanovena minimální lhůtou 20 pracovních dní v zákoníku práce. Za dovolenou dostává zaměstnanec náhrady mzdy v průměrné výši svého výdělku. Tuto možnost OSVČ nemá a dá se předpokládat, že při volně OSVČ vždy přichází i o zisk, který by mohla generovat, kdyby si žádné volno nevybrala. To samé platí u nemoci, kdy zaměstnanec čerpá od zaměstnavatele náhradu mzdy od 4. dne nemoci, kdežto OSVČ získá až dávky nemocenské, které se vyplácejí od 15. dne pracovní neschopnosti. Dalším rozdílem, který je třeba brát v úvahu je pracovní doba. Jistě je velikou výhodou, že OSVČ má možnost plánovat si samostatnou činnost podle své potřeby, kdežto zaměstnanec má fixně stanovenou pracovní dobu a musí plnit instrukce svých zaměstnavatelů.

7. Závěr

Z výsledků zjištěných v této práci vyplývá, že OSVČ možná právě díky širokým možnostem, kterým může ovlivňovat svůj základ daně a tím i vyměřovací základy pro pojistné na zdravotní a sociální, těchto možností velmi využívá. Odhad daňového úniku OSVČ vyčíslený v této práci 49,97 mld. Kč neznámá pouze nelegální daňový únik, který byl vysvětlen v kapitole č. 3.17 Daňové úniky, nýbrž i daňovou optimalizaci, která je zcela legální. Odvody zaměstnanců a OSVČ do státního rozpočtu jsou opravdu velice rozdílné. Zaměstnanec odvede na dani z příjmů při neuplatnění daňového zvýhodnění na vyživované dítě 28 650 Kč, s jedním dítětem 15 246 Kč a se dvěma dětmi 1 842 Kč. V každém ze tří kalkulovaných modelových zaměstnanců vyjde alespoň nějaká daňová povinnost. Oproti tomu OSVČ s reálným průměrným základem daně vždy čerpá daňový bonus, tudíž do státního rozpočtu nic neodvede. Bonusy se pohybují v částkách 6 030 Kč, 19 343 Kč, 32 828 Kč podle počtu vyživovaných dětí. Při pohledu na zdravotní pojištění odvede do rozpočtů zaměstnanec o 15 995 Kč více než OSVČ, ačkoliv mají oba nárok na stejné čerpání zdravotního pojištění. U sociálního pojištění je rozdíl v odvedených částkách nejmarkantnější – 62 052 Kč. Zde ale musí být brán v úvahu fakt, že OSVČ nemá nárok na všechny dávky sociálního zabezpečení jako OSVČ, jak již bylo popsáno v minulých kapitolách. Přesto dělá celkový rozdíl ve finančních nákladech na daň z příjmů a zdravotní a sociální pojištění dohromady 112 727 Kč za rok.

Brali bychom-li v úvahu srovnání odvodů zaměstnance a OSVČ se základem daně rovným mediánu příjmů zaměstnanců za rok 2014, i zde nejsou rozdíly zanedbatelné. Toto srovnání již zobrazuje rozdíly způsobené odlišným stanovením zdanitelného základu, kdy zaměstnanec odvádí daň ze superhrubé mzdy, do které je započítáno i pojistné, které odvádí za zaměstnance zaměstnavatel a také rozdílným určením vyměřovacích základů u pojistného na sociální zabezpečení. Zaměstnanec hradí sociální pojištění vypočítané z hrubé mzdy, OSVČ pouze z 50 % jeho příjmů po odečtení výdajů na jejich dosažení. Zaměstnanec tak ročně zaplatí na dani z příjmů o 13 980 Kč více než OSVČ. Zdravotní pojištění je v tomto případě vyrovnané, jelikož se počítá ze stejného vyměřovacího základu. U sociálního zabezpečení jsou odvody zaměstnanců vyšší o 40 020 Kč, tedy o danou polovinu, o kterou je nižší vyměřovací základ OSVČ, stejně je tomu pak u nemocenského pojištění, kde zaměstnanec platí více o 3 144 Kč.

Snaha o zefektivnění výběrů daní z příjmů a odvodů na pojištění, včetně snahy o zamezení nelegálních daňových úniků, kdy poplatník nepřizná všechny své získané příjmy či naopak nadhodnotí své výdaje, by mohla přinést větší finanční prostředky do státního rozpočtu, jehož nevyrovnanost trápí Českou republiku. Jistě jsou důvody pro to, aby OSVČ, jakožto osoba nesoucí rizika podnikání a nejistoty výdělku, měla určitá daňová zvýhodnění, ale otázkou je, zda by měl být mezi odvody do státního rozpočtu až tak rozdílné. Nevyvratitelný je ale fakt, že tato problematika volá po zamezení nelegálních úniků, které by mohlo vylepšit rozpočtovou situaci v České republice.

8. Seznam literatury

Knižní publikace

- [1] PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008, str. 301. ISBN 978-80-7357-358-4.
- [2] ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie – s praktickou aplikací*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 80. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [3] KUBÁTOVÁ, K.; VÍTEK, L., *Daňová politika, teorie a praxe*. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1997, ISBN 978-80-8596-323-6.
- [4] DUŠEK, Jiří. *Daně z příjmu 2014: přehledy, daňové a účetní tabulky*. 9. vydání. Praha: 2014, str. 12. ISBN 978-80-247-8969-9.
- [5] BRYCHTA, Ivan. MACHÁČEK, Ivan. PILAŘOVÁ, Ivana. *Daň z příjmu 2013*. 10. vydání. Praha: 2013. Wolters Kluwer ČR, str. 1-6. ISBN 978-80-7357-995-1.
- [6] BRYCHTA, I. *Meritum daň z příjmu 2011*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 7 – 18 str. ISBN 978-80-7357-623-3.
- [7] *Daňové zákony 2013*. 1. vydání. Praha: Sagit, 2013. 55 str. ISBN 978-80-7208-960-4.
- [8] BUKOVJAN, P.; DANĚK, A.; PFEILEROVÁ, J. *Přehled změn v mzdovém účetnictví a pracovním právu 2011-2014*. 3. vydání. Praha: Verlag Dashöfer, s.r.o., 2014. 12 str. ISBN 978-80-86897-97-4.
- [9] VALOUCH, P. *Daňové tipy (a triky) pro fyzické osoby 2009*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 32 str. ISBN 978-80-247-3332-6.
- [10] MACHÁČEK, Ivan. *Daň z příjmu fyzických osob 2010: praktická příručka k daňové optimalizaci*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 229 – 234 str. ISBN 978-80-7400-188-8.
- [11] DOBEŠOVÁ, Katarína. *Daňové tabulky a změny ve zdaňování příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků v roce 2007*. 1. vydání. Praha: PRAGOEDUCA, 2007. 75, 76 str. ISBN 978-80-7310-027-8.

- [12] MACHÁČEK, Ivan. *Zaměstnanecké benefity a daně*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-000-4.
- [13] *Zákony 2014: aktualizace sborníku; 2, seš. 6. Zákon o daních z příjmů*. Český Těšín: Poradce, 2014. 11 – 12 str., 15 – 16 str., ISBN 1802-8322
- [14] SUCHÁ, Jana. *Daňový paušál – Ano či ne?* 1. vydání. Beroun: Newsletter, 2006. 13 str. ISBN 80-7350-038-8.
- [15] *Daně, účetnictví. Vzory a případy*. Měsíčník č. 2. DPFO za rok 2013 – rozdíly a novinky. Český Těšín: Poradce, 2014. 94 str. ISBN 1213-9270.
- [16] SEDLÁKOVÁ, Eva. *Daňové a nedaňové výdaje*. Český Těšín: Poradce, 2010. 26 – 28 str. ISBN 978-80-7365-315-6.
- [17] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2014, úplná znění platná k 1. 1. 2014*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 17 str. ISBN 978-80-247-5171-9.
- [18] *Zákony 2013: aktualizace sborníku. Zákon o daních z příjmů*. Český Těšín: Poradce, 2013. 61 str. ISBN 1802-8268
- [19] KŘEMEN, Bedřich. *100 legálních daňových triků*. Jak získat více 2010 – 2011. Praha: ESAP, s.r.o., 2010. 31 str. ISBN 978-80-254-8034-2.
- [20] MACHÁČEK, Ivan. *Fyzické osoby a daň z příjmů 2012*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 150 – 169 str. ISBN 978-80-7357-711-7.
- [21] *Zákony 2014: aktualizace sborníku; 3. seš. 1. Zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Zákon o nemocenském pojištění. Zákon o zaměstnanosti. Zákon o veřejném zdravotním pojištění*. Český Těšín: Poradce, 2014. Str. 142. ISSN 1802-8349.
- [22] *Zdravotní pojištění, zdravotní péče*. Praha: Sagit, 2010. 4 - 7 str. ISBN 978-80-7208-817-1.
- [23] TEPPEROVÁ, Jana. ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Bulletin – komora daňových poradců. Článek Zaměstnavatel a zaměstnanec v roce 2014: Daň z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na zdravotní pojištění*. Brno, 2/2014. Str. 50. ISSN 1211-9946.

[24] *Sociální pojištění*. Praha: Sagit, 2009. 4 - 5 str. ISBN 978-80-7208-760-0.

[25] *Zákony 2013. III. Sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů k 1. 1. 2013. z oblasti pracovního práva*. Český Těšín: Poradce, 2013. Str. 262-269. ISSN 1802-8284.

[26] *Zákony 2014: aktualizace sborníku 5. Trestní zákoník. Nový katastrální zákon*. Český Těšín: Poradce, 2014. Str. 97, 174-178. ISSN 1211-2437.

[27] DRÁB, O. TRUBAČ, O. ZATLOUKAL, Tomáš. *Obrana před daňovou kontrolou*. Praha: ASPI, 2006. Str. 282. ISBN 80-7357-223-0.

Internetové zdroje:

[28] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 586/1992 Sb. Zákon České národní rady o daních z příjmů*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27].

Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>

[29] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 338/1992 Sb. Zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27].

Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338>

[30] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 340/2013 Sb. Zákonné opatření Senátu o dani z nabytí nemovitých věcí*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27].

Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-338>

[31] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 16/1993 Sb. Zákon České národní rady o dani silniční*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-16>

[32] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 235/2004 Sb. Zákon o dani z přidané hodnoty*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: [http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235)

[235](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-235)

[33] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 353/2003 Sb. Zákon o spotřebních daních*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353>

- [34] ZÁKONY PRO LIDI. *Předpis č. 592/1992 Sb. Zákon České národní rady o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.* [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-592>
- [35] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Pojištění OSVČ.* [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/ucast-na-pojisteni/povinna.htm>
- [36] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Aktuální informace pro OSVČ, které jsou účastné nemocenského pojištění.* [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/pojisteni-osvc/ucast-na-pojisteni/aktualni-informace-pro-osvc-ktere-jsou-ucastne-nemocenskeho-pojisteni.htm>
- [37] COBHAM, A.. FINANCE AND TRADE POLICY RESEARCH CENTRE. *QEH Working Papers Series.* [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www3.qeh.ox.ac.uk/pdf/qehwp/qehwps129.pdf>
- [38] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Daňové nedoplatky a daňové úniky.* [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:h7Qof_G1VkwJ:www.mfcr.cz/assets/cs/media/2013-10_Danove-nedoplatky_a_danove_uniky.pdf+%&cd=2&hl=cs&ct=clnk&gl=cz
- [39] PEDERSEN, S.. THE SHADOW ECONOMY IN GERMANY, GREAT BRITAIN AND SCANDINAVIA. *A measurement based on questionnaire surveys.* [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: PEDERSEN, S. *The Shadow Economy in Germany, Great Britain and Scandinavia: A measurement based on questionnaire surveys, Statistics Denmark 2003.* <http://www.rff.dk/files/RFFsite/Publikations%20upload/Arbejdsrapporter/The%20Shadow%20Economy%20in%20Germany.Great%20Britain%20and%20Scandinavia.study%2010.pdf>
- [40] FINANČNÍ SPRÁVA. *Daňová statistika.* [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/danova-statistika>

- [41] FINANČNÍ SPRÁVA. *Údaje z daňových přiznání*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-danovych-priznani>
- [42] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Tiskové zprávy*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/tiskove_zpravy_kap
- [43] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2014*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>
- [44] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Ročenka statisticky trhu práce 2010*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/3111-10>
- [45] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – 4. čtvrtletí 2014*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-4-ctvrtleti-2014-nfmqckomga>
- [46] FINANČNÍ SPRÁVA. *Údaje z výběru daní*. [online]. 27. 3. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>

9. Přílohy

Příloha 1 Prohlášení poplatníka daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků .	90
Příloha 2 Přiznání k dani z příjmů fyzických osob	94
Příloha 3 Emailová komunikace s MFČR	98

PROHLÁŠENÍ

poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

Příjmení _____	Jméno(-a) _____
Titul _____	Rodné číslo ¹⁾ _____ Číslo a typ dokladu ¹⁾ _____
Adresa bydliště (místa trvalého pobytu) _____ PSČ _____	
Prohlášení podepisuji pro plátce (název a adresa) _____	

I.

1. Podle § 35ba odst. 1 písm. a) a § 35d odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), základní slevu na dani na poplatníka na zdaňovací období nebo uvedenou část zdaňovacího období:

☐ uplatňuji ²⁾ ☐ neuplatňuji ²⁾	☐ uplatňuji ²⁾ ☐ neuplatňuji ²⁾	☐ uplatňuji ²⁾ ☐ neuplatňuji ²⁾
--	--	--

2. Podle § 35ba odst. 1 písm. c) až f) a § 35d odst. 2 zákona uplatňuji slevu na dani z důvodu, že²⁾

- a) pobírám invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění nebo u mne zanikl nárok na invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně z důvodu souběhu nároku na výplatu tohoto invalidního důchodu a starobního důchodu,
- b) pobírám invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně nebo jiný důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, u něhož jednou z podmínek přiznání je, že jsem invalidní ve třetím stupni, zanikl mi nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně z důvodu souběhu nároku na výplatu invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně a starobního důchodu nebo jsem podle zvláštních předpisů invalidní ve třetím stupni, avšak žádost o invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně mi byla zamítnuta z jiných důvodů než proto, že nejsem invalidní ve třetím stupni,
- c) jsem držitelem průkazu ZTP/P

Druh přiznaného důchodu z důvodu invalidity	Číslo a datum rozhodnutí o přiznání důchodu, popř. potvrzení FÚ č. j., ze dne	Důchod přiznán od	Datum vystavení průkazu ZTP/P

d) se soustavně připravuji na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, ve zdaňovacím období

od - do ²⁾	od - do ²⁾	od - do ²⁾
-----------------------	-----------------------	-----------------------

a to až do dovršení věku 26 let nebo po dobu prezenční formy studia v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání až do dovršení věku 28 let.

3. Podle § 35c a 35d zákona uplatňuji daňové zvýhodnění na mnou vyživované dítě podle § 35c odst. 6 zákona a podle § 38k odst. 4 písm. c) zákona uvádím v níže uvedené tabulce, jaký je počet těchto vyživovaných dětí žijících v mé společné hospodářci domácnosti na území členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor a současně uvádím, na které děti uplatňuji/neuplatňuji daňové zvýhodnění ve výši náležející podle § 35c zákona

Jméno(-a)	Příjmení	Rodné číslo	Uplatňuji nárok ve výši stanovené na ²⁾ :

²⁾ jedno dítě – označte „1.“, druhé dítě – označte „2.“, třetí a každé další vyživované dítě – označte „3.“, neuplatňuji – označte „N“. Jedná se o povinný údaj, který je rozhodný pro výši poskytnutého daňového zvýhodnění.

a) Nezetilé dítě

Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo	Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo

b) Zletilé dítě až do dovršení 26 let, jestliže nepobírá invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně a – soustavně se připravuje na budoucí povolání:

Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo	Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo

- nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo
- z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavou výdělečnou činnost:

Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo	Stav	Potvrzení FÚ č. j. ze dne

c) Z dětí uvedených pod písmeny a) a b) jsou držitelé průkazu ZTP/P:

Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo	Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo

II.

Prohlašuji, že

- současné neuplatňuji za stejné zdaňovací období ani za stejný kalendářní měsíc zdaňovacího období nárok na slevy na dani podle § 35ba zákona u jiného plátce daně a že současně na stejné období kalendářního roku jsem nepodepsal(-a) u jiného plátce prohlášení k dani⁷⁾;
- současně za stejné zdaňovací období ani za stejný kalendářní měsíc zdaňovacího období neuplatňuji daňové zvýhodnění⁴⁾ na vyživované dítě u jiného plátce daně a že daňové zvýhodnění⁴⁾ na to samé vyživované dítě za stejné zdaňovací období ani za stejný kalendářní měsíc zdaňovacího období neuplatňuje jiná osoba;
- v rámci téže společně hospodařící domácnosti uplatňuje daňové zvýhodnění⁴⁾ na mnou vyživované děti podle § 35c odst. 6 zákona, na které neuplatňuji nárok, tato osoba

Jméno(-a)	Příjmení	Adresa bydliště (místa trvalého pobytu)	Zaměstnání
			Ano/Ne ⁵⁾

⁵⁾ Pokud uvedete ANO, uveďte zároveň název a adresu zaměstnavatele

Dojde-li během zdaňovacího období ke změně skutečností rozhodných pro výpočet záloh na daň a daně nebo ke změně podmínek pro poskytnutí slev na dani podle § 35ba zákona, nebo daňového zvýhodnění, písemně je oznámím plátcí daně (změnou v prohlášení) nejpozději poslední den kalendářního měsíce, v němž změna nastala.

Jsem si vědom(-a) následků, kdyby toto prohlášení neodpovídalo pravdě a jsem si vědom(-a) toho, že rozdíl z nesprávně sražené zálohy na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a daňového zvýhodnění z mé viny bude v plné výši včetně příslušenství sražen z mé mzdy. Dále jsem si vědom(-a), že rozdíl z nesprávně sražené daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a daňového zvýhodnění z mé viny bude v plné výši včetně příslušenství sražen z mé mzdy pouze na základě dohody s plátcem daně. V případě, že k dohodě s plátcem daně o sražení dlužné částky nedojde, bude vzniklý rozdíl na základě oznámení plátce daně správci daně vybrán přímo správcem daně.

Změny, k nimž během zdaňovacího období došlo, níže uvádím:

Druh změny	Změna nastala	Datum podpisu	Podpis poplatníka

V případě, že u daňového zvýhodnění dochází ke změně ve vztahu „jedno dítě, druhé dítě, třetí a každé další vyživované dítě“, vyplňte vždy níže uvedenou tabulku (to znamená včetně nového výčtu všech vyživovaných dětí poplatníkem podle § 35c odst. 6 zákona):

Druh změny	Změna nastala	Datum podpisu	Podpis poplatníka
Jméno(-a)	Příjmení	Rodné číslo	Uplatňuji nárok ve vyšší stanovené na ⁷⁾ :

⁷⁾ jedno dítě – označte „1.“, druhé dítě – označte „2.“, třetí a každé další vyživované dítě – označte „3.“, neuplatňuji – označte „N“. Jedná se o povinný údaj, který je rozhodný pro novou vyšší poskytnutého daňového zvýhodnění.

Potvrzují pravdivost a úplnost údajů uvedených v tomto prohlášení

Na zdaňovací období	Datum	Podpis
Dodatečně za zdaňovací období (za kalendářní měsíce)	Datum	Podpis
Na zdaňovací období	Datum	Podpis
Dodatečně za zdaňovací období (za kalendářní měsíce)	Datum	Podpis
Na zdaňovací období	Datum	Podpis
Dodatečně za zdaňovací období (za kalendářní měsíce)	Datum	Podpis

Nárok na uznání slev na dani podle § 35ba zákona a nárok na daňové zvýhodnění prokázal poplatník²⁾

Na zdaňovací období	Za plátce ověřil	Na zdaňovací období	Za plátce ověřil	Na zdaňovací období	Za plátce ověřil

III.

Žádám o provedení ročního zúčtování záloh na daň a daňového zvýhodnění²⁾ a o provedení výpočtu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

za zdaňovací období

a současně prohlašuji, že za uvedené zdaňovací období

1. nejsem povinen(-na) podat ze svých příjmů přiznání k dani z příjmů fyzických osob

2. jsem nepobíral(-a) v uplynulém zdaňovacím období kromě mzdy od jednoho plátce nebo postupně od více plátců včetně mezd dodatečně vyplacených nebo zúčtovaných těmito plátcí v době, kdy jsem pro ně již nevykonával(-a) činnost, ze které plyne příjem ze závislé činnosti, příjmů zdanitelných srážkou podle zvláštní sazby daně a kromě příjmů, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny, jiné příjmy podle § 7 až 10 zákona podléhající dani z příjmů fyzických osob vyšší než 6 000 Kč

3. jsem pobíral(-a) v uplynulém zdaňovacím období kromě příjmů zdanitelných srážkou podle zvláštní sazby daně a kromě příjmů, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny, příjmy podléhající dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

a) pouze od jednoho plátce ve zdaňovacím období²⁾

b) postupně od dalších plátců daně včetně mezd dodatečně vyplacených nebo zúčtovaných těmito plátcí v době, kdy jsem pro ně již nevykonával(-a) činnost, ze které plyne příjem ze závislé činnosti, které níže uvádím a potvrzení o vyplacených příjmech a sražených zálohách na daň a daňovém zvýhodnění od těchto plátců současně předkládám²⁾.

Ve zdaňovacím období	V kalendářních měsících	Jména plátců

Dále prohlašuji, že:

(vyplní pouze poplatník a) uplatňující nezdanitelnou část základu daně podle § 15 odst. 3 a 4 zákona, b) uplatňující slevu na dani podle § 35ba odst. 1 písm. g) zákona)

a) odpočet úroků ze základu daně, na které uplatňuji nárok z důvodu zaplacených úroků z úvěru použitého na financování bytových potřeb ze stavebního spoření²⁾, úroků z hypotečního úvěru²⁾ anebo z jiného úvěru poskytnutého v souvislosti s těmito úvěry²⁾, poskytovatelem stavebního spoření, bankou²⁾, za zdaňovací období

neuplatňuje jiná osoba²⁾,

uplatňují tyto osoby²⁾ /uvedte v tabulce/:

Zdaňovací období	Jméno(-a) a příjmení	Rodné číslo	Adresa trvalého pobytu

- předmět bytové potřeby pod písmeny a)²⁾ b)²⁾ c)²⁾ d)²⁾ e)²⁾ f)²⁾ g)²⁾ h)²⁾ § 15 odst. 3 zákona, na který uplatňuji odpočet úroků z poskytnutého úvěru, byl užíván v souladu s § 15 odst. 4 zákona, a že částka úroků, o kterou se snižuje základ daně podle § 15 odst. 3 a 4 zákona v úhrnu u všech účastníků smluv o úvěrech žijících se mnou ve společně hospodařící domácnosti³⁾ nepřekročila v uplynulém zdaňovacím období 300 000 Kč. Při placení úroků jen po část roku uplatňovaná částka nepřekročila jednu dvanáctinu této maximální částky za každý měsíc placení úroků.

b) ve zdaňovacím období

slevu za umístění vyživovaného dítěte⁴⁾ neuplatňuje jiný poplatník, žijící s dítětem (dětmi) ve společně hospodařící domácnosti⁵⁾.

Kromě nároku na slevu na dani a nároku na daňové zvýhodnění podle údajů uvedených již v prohlášení uplatňuji nárok na:
1a. Slevu na dani podle § 35ba odst. 1 písm. b) zákona na manželku (manžela)⁶⁾

Jméno(-a) _____ Příjmení _____ RČ _____

kteřá (který) v uplynulém zdaňovacím období

_____ od - do²⁾ _____ od - do²⁾ _____ od - do²⁾

se mnou žila (žil) ve společně hospodařící domácnosti a neměla (neměl) v tomto zdaňovacím období vlastní příjem přesahující 68 000 Kč a v uplynulém zdaňovacím období

_____ byla (byl)²⁾ _____ byla (byl)²⁾ _____ byla (byl)²⁾
 _____ nebyla (byl)²⁾ _____ nebyla (byl)²⁾ _____ nebyla (byl)²⁾

držitelkou (-lem) průkazu ZTP/P.

1b. Slevu na dani podle § 35ba odst. 1 písm. g) zákona za **umístění vyživovaného dítěte¹⁾**, žijícího se mnou ve společně hospodařící domácnosti⁶⁾ v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy podle školského zákona (sleva za umístění dítěte)^{6a)}

Jméno(-a) _____ Příjmení _____ RČ _____

Zdaňovací období	Vynaložená částka (Kč)	Zdaňovací období	Vynaložená částka (Kč)	Zdaňovací období	Vynaložená částka (Kč)

Jméno(-a) _____ Příjmení _____ RČ _____

Zdaňovací období	Vynaložená částka (Kč)	Zdaňovací období	Vynaložená částka (Kč)	Zdaňovací období	Vynaložená částka (Kč)

2. Nezdánitelné části základu daně:

a) Podle § 15 odst. 1 zákona z důvodu **bezúplatného plnění**

Zdaňovací období	Hodnota bezúplatného plnění (Kč)	Zdaňovací období	Hodnota bezúplatného plnění (Kč)	Zdaňovací období	Hodnota bezúplatného plnění (Kč)

b) Podle § 15 odst. 3 a 4 zákona z důvodu **zaplacených úroků z úvěru**

Zdaňovací období	Výše úroků (Kč)	Zdaňovací období	Výše úroků (Kč)	Zdaňovací období	Výše úroků (Kč)

c) Podle § 15 odst. 5 zákona z důvodu **platby příspěvků na své penzijní připojištění nebo penzijní pojištění nebo doplňkové penzijní spoření**

Zdaňovací období	Výše příspěvků (Kč)	Zdaňovací období	Výše příspěvků (Kč)	Zdaňovací období	Výše příspěvků (Kč)

d) Podle § 15 odst. 6 zákona z důvodu **zaplaceného pojistného na své soukromé životní pojištění**

Zdaňovací období	Výše pojistného (Kč)	Zdaňovací období	Výše pojistného (Kč)	Zdaňovací období	Výše pojistného (Kč)

e) Podle § 15 odst. 7 zákona z důvodu **zaplacených členských příspěvků člena odborové organizace**

Zdaňovací období	Výše příspěvků (Kč)	Zdaňovací období	Výše příspěvků (Kč)	Zdaňovací období	Výše příspěvků (Kč)

f) Podle § 15 odst. 8 zákona z důvodu **úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání**

Zdaňovací období	Výše úhrady (Kč)	Zdaňovací období	Výše úhrady (Kč)	Zdaňovací období	Výše úhrady (Kč)

Potvrzují pravdivost a úplnost údajů uvedených v oddíle III.

Za zdaňovací období	Datum podpisu	Podpis poplatníka

¹⁾ U daňových nerezidentů ČR uveďte datum narození a číslo a typ dokladu, prokazující totožnost poplatníka

²⁾ Nehodící se škrtně, popř. podle jednotlivých zdaňovacích období

³⁾ § 38k odst. 4 zákona

⁴⁾ § 35c a § 35d zákona

⁵⁾ § 38l zákona

⁶⁾ § 21e zákona

^{6a)} § 35bb zákona

Příloha 2 Přiznání k dani z příjmů fyzických osob

Než začnete vyplňovat tiskopis, přečtěte si, prosím, pokyny.

Finančnímu úřadu pro / Specializovanému finančnímu úřadu

Územnímu pracovišti v, ve, pro

01 Daňové identifikační číslo

02 Rodné číslo

03 DAP¹⁾

řádné

opravné

dodatečné

04 Kód rozlišení typu DAP²⁾

05 DAP zpracoval a předkládá daňový poradce na základě plné moci k zastupování, která byla uplatněna u správce daně před uplynutím neprodložené lhůty³⁾

Důvody pro podání dodatečného DAP zjištěny dne

Datum

ano

ne

ano

ne

05a Zákonná povinnost ověření účetní závěrky auditorem⁴⁾

ano

ne

Otisk podacího razítka finančního úřadu

PŘIZNÁNÍ

k dani z příjmů fyzických osob

podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“)

za zdaňovací období (kalendářní rok) nebo jeho část²⁾ od do

dále jen „DAP“

1. ODDÍL – Údaje o poplatníkovi

06 Příjmení	07 Rodné příjmení	08 Jméno(-a)
09 Titul	10 Státní příslušnost	11 Číslo pasu

Adresa místa pobytu v den podání DAP

12 Obec	13 Ulice / část obce	14 Číslo popisné/orientační
15 PSČ	16 Telefon / mobilní telefon	17 Fax / e-mail
		18 Stát

Adresa místa pobytu k poslednímu dni kalendářního roku, za který se daň vyměřuje

Řádky 19 až 22 vyplňte pouze v případě, že adresa k poslednímu dni kalendářního roku, za který se DAP podává, je rozdílná od adresy v den podání DAP.

19 Obec	20 Ulice / část obce	21 Číslo popisné / orientační	22 PSČ
---------	----------------------	-------------------------------	--------

Adresa místa pobytu na území České republiky, kde se poplatník obvykle ve zdaňovacím období zdržoval

Řádky 23 až 28 vyplňte pouze v případě, že nemáte bydliště (trvalý pobyt) na území České republiky.

23 Obec	24 Ulice / část obce	25 Číslo popisné/orientační
26 PSČ	27 Telefon / mobilní telefon	28 Fax / e-mail

29 Kód státu – vyplní jen daňový nerezident

29a Výše celosvětových příjmů

 Kč

30 Transakce uskutečněné se zahraničními spojenými osobami⁵⁾

ano

ne

2. ODDÍL – Dílčí základ daně, základ daně, ztráta

1. Výpočet dílčího základu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (§ 6 zákona)

	poplatník	finanční úřad
31 Úhrn příjmů od všech zaměstnavatelů		
32 Úhrn povinného pojistného podle § 6 odst.12 zákona		
33 Daň zaplacená v zahraničí podle § 6 odst. 13 zákona		
34 Dílčí základ daně podle § 6 zákona (ř. 31 + ř. 32 – ř. 33)		
35 Úhrn příjmů plynoucí ze zahraničí zvýšený o povinné pojistné podle § 6 odst. 12 zákona		

2. Dílčí základy daně z příjmů fyzických osob podle § 6, § 7, § 8, § 9 a § 10 zákona, základ daně a ztráta

36 Dílčí základ daně ze závislé činnosti podle § 6 zákona (ř. 34)		
36a Dílčí základ daně ze závislé činnosti podle § 6 zákona po vyněti (ř. 36 – úhm vyňatých příjmů ze zdrojů v zahraničí podle § 6 zákona nebo ř. 36)		
37 Dílčí základ daně nebo ztráta ze samostatné činnosti podle § 7 zákona (ř. 113 přílohy č. 1 DAP)		
38 Dílčí základ daně z kapitálového majetku podle § 8 zákona		
39 Dílčí základ daně nebo ztráta z nájmu podle § 9 zákona (ř. 206 přílohy č. 2 DAP)		
40 Dílčí základ daně z ostatních příjmů podle § 10 zákona (ř. 209 přílohy č. 2 DAP)		
41 Úhrn řádků (ř. 37 + ř. 38 + ř. 39 + ř. 40).		
41a Úhrn dílčích základů daně podle § 7 až § 10 zákona po vyněti (ř. 41 – úhm vyňatých příjmů ze zdrojů v zahraničí podle § 7 až § 10 zákona nebo ř. 41)		
42 Základ daně (36a + kladná hodnota z ř. 41a)		
43 Úhrn příjmů podle § 6 zákona od všech zaměstnavatelů po vyněti (ř. 31 – úhm vyňatých příjmů podle § 6 zákona od všech zaměstnavatelů)		
44 Uplatňovaná výše ztráty – vzniklé a vyměřené za předcházející zdaňovací období maximálně do výše ř. 41a		
45 Základ daně po odečtení ztráty (ř. 42 – ř. 44)		

3. ODDÍL – Nezdánitelné části základu daně, odčitatelné položky a daň celkem

Částka podle § 15	Počet měsíců	Počet měsíců
46 Odst. 1 zákona (hodnota bezúplatného plnění - daru/darů)		
47 Odst. 3 a 4 zákona (odečet úroků)		
48 Odst. 5 zákona (penzijní příspěvěti, penzijní pojištění a doplňkové penzijní spoření)		
49 Odst. 6 zákona (životní pojištění)		
50 Odst. 7 zákona (odborové příspěvky)		
51 Odst. 8 zákona (úhrada za další vzdělávání)		
52 § 34 odst. 4 zákona (výzkum a vývoj)		
52a § 34 odst. 4 (odpočet na podporu odborného vzdělávání)		
53 Další částky		
54 Úhrn nezdanitelných částí základu daně a položek odčitatelných od základu daně (ř. 46 + ř. 47 + ř. 48 + ř. 49 + ř. 50 + ř. 51 + ř. 52 + ř. 52a + ř. 53)		
55 Základ daně snížený o nezdanitelné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně (ř. 45 – ř. 54)		
56 Základ daně zaokrouhlený na celé sta Kč dolů		
57 Daň podle § 16 zákona		

4. ODDÍL – Daň celkem, ztráta

58 Daň podle § 16 zákona (ř. 57) nebo částka z ř. 330 přílohy č. 3 DAP		
59 Solidární zvýšení daně podle § 16a zákona		
60 Daň celkem zaokrouhlená na celé Kč nahoru (ř. 58 + ř. 59)		
61 Daňová ztráta - zaokrouhlená na celé Kč nahoru bez znaménka minus		

5. ODDÍL – Uplatnění slev na dani a daňového zvýhodnění

62 Slevy celkem podle § 35 odst. 1 zákona		
63 Sleva podle § 35a nebo § 35b zákona		

Tab. č. 1 ÚDAJE O MANŽELCE (MANŽELOVI)

Příjmení, jméno, titul manželky (manžela)	Rodné číslo	
Částka podle § 35ba odst. 1	Počet měsíců	Počet měsíců
64 písm. a) zákona (základní sleva na poplatníka)		
65a) písm. b) zákona (sleva na manželku/manžela)		
65b) písm. b) zákona (sleva na manželku/manžela, která/ktý je držitelem ZTP/P)		
66 písm. c) zákona (základní sleva na invaliditu - pro poživatele invalidního důchodu pro invaliditu prvního nebo druhého stupně)		
67 písm. d) zákona (rozšířená sleva na invaliditu - pro poživatele invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně)		
68 písm. e) zákona (sleva na držitele průkazu ZTP/P)		
69 písm. f) zákona (sleva na studenta)		
69a písm. g) zákona (sleva za umístění dítěte)		
70 Úhm slev na dani podle § 35, § 35a, § 35b a § 35ba zákona (ř. 62 + ř. 63 + ř. 64 + ř. 65a + ř. 65b + ř. 66 + ř. 67 + ř. 68 + ř. 69 + ř. 69a)		
71 Daň po uplatnění slev podle § 35, § 35a, § 35b a § 35ba zákona (ř. 60 - ř. 70)		

Tab. č. 2 ÚDAJE O DĚTECH ŽIJÍCÍCH VE SPOLEČNĚ HOSPODAŘÍCÍ DOMÁCNOSTI

Příjmení a jméno(-a)	Rodné číslo	Počet měsíců	Počet měsíců se ZTP/P
1	2	3	4
1			
2			
3			
4			
Celkem			
72 Daňové zvýhodnění na vyživované dítě			
73 Sleva na dani (částka z ř. 72, uplatněná maximálně do výše daně na ř. 71)			
74 Daň po uplatnění slevy podle § 35c zákona (ř. 71 - ř. 73)			
75 Daňový bonus (ř. 72 - ř. 73)			
76 Úhm vyplacených měsíčních daňových bonusů podle § 35d zákona (včetně případného doplatku na daňovém bonusu)			
77 Rozdíl na daňovém bonusu (ř. 75 - ř. 76)			

6. ODDÍL – Dodatečné DAP

78 Poslední známá daň		
79 Zjištěná daň podle § 141 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu (ř. 74)		
80 Rozdíl řádků (ř. 79 - ř. 78): zvýšení (+) částka daně se zvyšuje, snížení (-) částka daně se snižuje		
81 Poslední známá daň - daňová ztráta podle § 5 zákona		
82 Zjištěná ztráta podle § 141 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu (ř. 61)		
83 Rozdíl řádků (ř. 82 - ř. 81): zvýšení (+) - daňová ztráta se zvyšuje, snížení (-) daňová ztráta se snižuje		

7. ODDÍL – Placení daně

84 Úhm sražených záloh na daň z příjmů ze závislé činnosti (po slevách na dani)		
85 Na zbývajících zálohách zaplacen poplatníkem celkem		
86 Zaplacená daň stanovená paušální částkou podle § 7a zákona		
87 Sražená daň podle § 36 odst. 6 zákona (státní dluhopisy)		
87a Sražená daň podle § 36 odst. 7 zákona		
87b Sražená daň podle § 36 odst. 8 zákona		
88 Zajištěná daň plátcem podle § 38e zákona		
89 Sražená daň podle § 38f odst. 12 zákona		
90 Zaplacená daňová povinnost (záloha) podle § 38gb odst. 2 zákona		
91 Zbývá doplatit (ř. 74 - ř. 77 - ř. 84 - ř. 85 - ř. 86 - ř. 87 - ř. 87a - ř. 87b - ř. 88 - ř. 89 - ř. 90): (+) zbývá doplatit, (-) zaplacen více		

PŘÍLOHY DAP:

Ve sloupci uveďte počet listů příloh.

Název přílohy	
Příloha č. 1 – „Výpočet dílčího základu daně ze samostatné činnosti (§ 7 zákona)“	
Příloha č. 2 – „Výpočet dílčích základů daně z příjmů z nájmu (§ 9 zákona) a z ostatních příjmů (§ 10 zákona)“	
Příloha č. 3 – „Výpočet daně z příjmů ze zahraničí (§ 38f zákona)“ včetně Samostatných listů 1. oddílu	
Pojistné přiznání	
Účetní závěrka poplatníka, který vede účetnictví	
„Potvrzení o zdanitelných příjmech ze závislé činnosti a o sražených zálohách na daň a daňovém zvýhodnění“ za příslušné zdaňovací období od všech zaměstnavatelů (např. podle § 38j odst. 3 zákona)	
Doklad o poskytnutém bezúplatném plnění (daru)	
Potvrzení o poskytnutém úvěru na bytové potřeby a o výši úroků z tohoto úvěru	
Potvrzení o zaplacených částkách na penzijní připojištění, penzijní pojištění, nebo doplňkové penzijní spoření	
Potvrzení o zaplacených částkách na soukromé životní pojištění	
Potvrzení o zaplacené úhradě na další vzdělávání	
Potvrzení zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školky podle školského zákona	
Důvody pro podání dodatečného DAP	
Potvrzení o vyplacených příjmech a sražené dani podle § 36 odst. 2 písm p) nebo t) zákona	
Potvrzení výše příjmů od zahraničního správce daně	
Vyrozumění o provedeném vkladu do katastru nemovitostí (§ 10 zákona)	
Seznam pro poplatníky uplatňující nárok na vyloučení dvojího zdanění podle § 38f odst. 10 zákona	
Další přílohy výše neuvedené	
Počet listů příloh celkem	

**PROHLAŠUJI, ŽE VŠECHNY MNOU UVEDENÉ ÚDAJE V TOMTO PŘIZNÁNÍ JSOU PRAVDIVÉ A ÚPLNÉ
A STVRZUJI JE SVÝM PODPÍSEM**

Údaje o podepisující osobě³⁾: Kód podepisující osoby:

Jméno(-a) a příjmení / Název právnické osoby

Datum narození / Evidenční číslo osvědčení daňového poradce / IČ právnické osoby

Fyzická osoba oprávněná k podpisu (je-li zástupce právnickou osobou),
s uvedením vztahu k právnické osobě (např. jednatel, pověřený pracovník apod.)
 Jméno(-a) a příjmení / Vztah k právnické osobě

Daňový subjekt / Osoba oprávněná k podpisu

Datum

Otisk razítka

Vlastnoruční podpis daňového subjektu / osoby oprávněné k podpisu

Otisk podacího razítka finančního úřadu

- ¹⁾ Označte křížkem odpovídající variantu.
²⁾ Údaj vyplňte, pouze máte-li kód rozlišení typu DAP v případech uvedených v § 239b, § 239c a § 244 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu ve znění pozdějších předpisů.
³⁾ Údaje o podepisující osobě budou vyplněny pouze v případě, kdy je DAP zpracováno a podáno osobou odlišnou od daňového subjektu.

ŽÁDOST O VRÁCENÍ PŘEPLATKU NA DANI Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB

Podle ust. § 154 a 155 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů, žádám o vrácení:

přeplatku na dani z příjmů fyzických osob Kč.

Přeplatek zašlete na adresu:

nebo vraťte na účet vedený u č.

kód banky specifický symbol

Vlastník účtu měna, ve které je účet veden

V dne Podpis daňového subjektu (podepisující osoby³⁾)

Příloha 3 Emailová komunikace s MFČR

Email č. 1

Dobrý den paní Petlachová a Ježková,

píši diplomovou práci, která srovnává daňové zatížení zaměstnanců a OSVČ. K tomu potřebuji získat hodnoty mediánu příjmu a mediánu výdajů OSVČ za rok 2013, popř. medián dílčího základu daně z příjmů podle § 7 ZDP.

Mohu Vás požádat, zda je možné poskytnout tyto údaje?

Děkuji a přeji krásný víkend,

Lucie Kovandová

Email č. 2

Vážená paní Kovandová,

informace o mediánu bohužel nevidujeme, ale na internetových stránkách finanční správy v sekci Daně a pojistné – Analýzy a statistiky – Daňová statistika jsou vybrané údaje z DAP k DPFO dle intervalu základu daně ř. 45 DAP k DPFO dle zdaňovacích období <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/danova-statistika>.

S pozdravem,
Petra Petlachová

Ing. Petra Petlachová

ředitelka odboru, tisková mluvčí

Odbor komunikace

Generální finanční ředitelství

Lazarská 15/7, 117 22 Praha 1

Tel.: +420 296 854 025

Mobil: 602 674 903

E-mail: petra.petlachova@fs.mfcr.cz

Web: http://financnisprava.cz

Email č. 3

Vážená paní Petlachová,

děkuji za zaslání odkazu, jistě ho do své práce využiji. Evidujete někde informaci o tom, kolik OSVČ uplatňuje výdajové paušály? A kolik z nich jaký výdajový paušál?

Mockrát děkuji,

Lucie Kovandová

Email č. 4

Vážená paní Kovandová,
posílám Vám tabulku počtu OSVČ a z toho počet OSVČ uplatňující výdaje procentem a počty dle jednotlivých procent za ZO let 2000-2013.

Upozorňuji, že do roku 2005 se neuváděla hodnota procenta, takže tam jsou jen počty, které si uplatnily, ale ne podle jakého procenta.

S pozdravem,
Petra Petlachová

Ing. Petra Petlachová
ředitelka odboru, tisková mluvčí
Odbor komunikace
Generální finanční ředitelství
Lazarská 15/7, 117 22 Praha 1
Tel.: [+420 296 854 025](tel:+420296854025)
Mobil: 602 674 903
E-mail: petra.petlachova@fs.mfcr.cz
Web: <http://financnisprava.cz>